

TRIBUNE

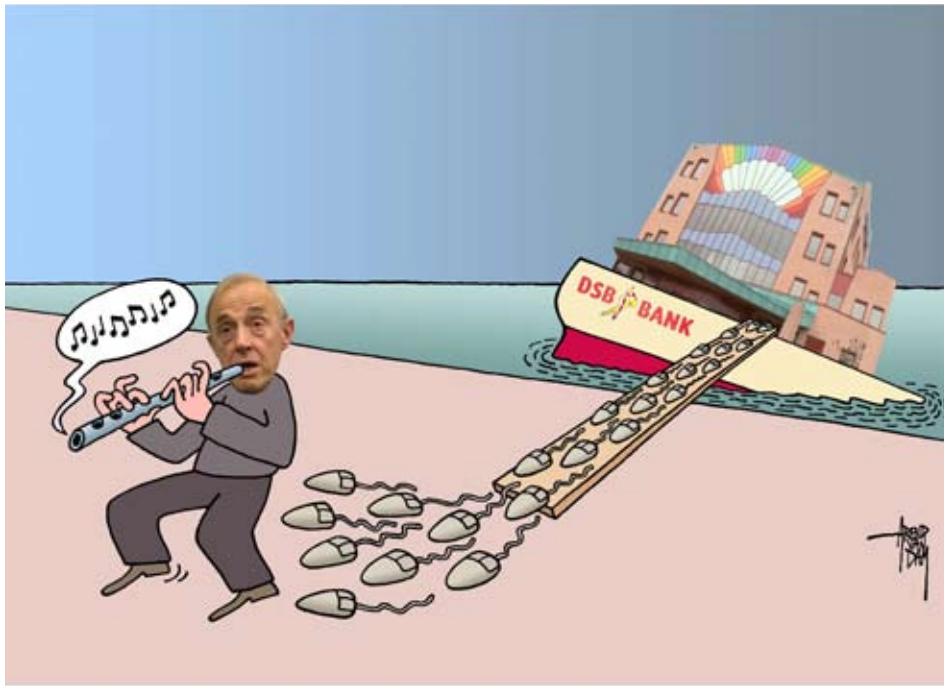
Jaargang 45 • nr. 10 • november 2009 • Nieuwsblad van de SP • € 1.75

A woman with short brown hair is shown in profile, speaking into a black microphone. She is wearing a dark jacket. In the background, a large crowd of people is gathered outdoors, many wearing blue and yellow work clothes and hard hats. Industrial buildings and structures are visible in the distance under a cloudy sky.

65 blijft 65! Verzet tegen AOW-verhoging groeit

Jan Marijnissen in gesprek met Marcel van Dam

Het goede gezelschap van Dirk Scheringa

met een paar muisklikken haalden klanten hun geld weg bij de bank...

VERHOOGING AOW-LEEFTIJD

Een AOW-uitkering op 65 jaar is betaalbaar en blijft dat ook in de toekomst. Dit stelt het Wetenschappelijk Bureau van de SP in het rapport 'Verhoging AOW-leeftijd; ongewenst, onnodig en onzinnig'. Onderzoeker Nico Schouten toont in het rapport onder meer aan dat meer 65-plussers niet alleen meer kosten met zich meebrengen, maar ook meer inkomsten. Daarnaast gebruiken de voorstanders van de verhoging van de AOW-leeftijd volgens Schouten een

oneigenlijk argument als zij stellen dat we steeds wat langer leven en daardoor langer kunnen werken. "De mensen die dit zeggen negeren de grote verschillen in levensverwachting tussen mensen en al helemaal de verschillen in het aantal levensjaren die mensen in gezondheid doorbrengen."

Het rapport is zowel te bestellen via 010 2435555, als te downloaden op de SP-website.

COLOFON

**UITGAVE VAN
DE SOCIALISTISCHE PARTIJ (SP)**
verschijnt 11 maal per jaar

ABONNEMENT

€ 5,00 per kwartaal (machtiging) of
€ 24,00 per jaar (acceptgiro).
Losse nummers € 1,75.
SP-leden ontvangen de Tribune gratis.

REDACTIE

Jola van Dijk, Rob Janssen,
Daniël de Jongh

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE:

Willem Bos, Ronald Kennedy,
Jan Marijnissen, Bart Mühl, Suzanne van
de Kerk, Karen Veldkamp, Rob Voss

VORMGEVING

Antoni Gracia
Robert de Klerk
Gonnie Sluijs
Chris Versteeg

ILLUSTRATIES

Arend van Dam
Wim Stevenhagen

SP ALGEMEEN

T (010) 243 55 55
F (010) 243 55 66
E sp@sp.nl
I www.sp.nl

LEDEN- EN ABONNEMENTENADMINISTRATIE

Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 40
F (010) 243 55 67
E administratie@sp.nl

REDACTIE TRIBUNE

Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 42
F (010) 243 55 66
E tribune@sp.nl

DE TRIBUNE IN GESPROKEN VORM

Belangstellenden voor de Tribune op
cd kunnen contact opnemen met de
SP-administratie.

DE TRIBUNE OP INTERNET

www.sp.nl/nieuws/tribune

COVER

Foto: Bas Stoffelsen

IN DIT NUMMER:

65 blijft 65

6

*Verzet tegen verhoging
AOW-leeftijd groeit
met de dag*

Marcel van Dam

12

*“Armoede en achterstand
veroorzaken
maatschappelijke
problemen”*

DSB-affaire

18

*Scheringa in goed
gezelschap*

EN VERDER...

4 Fotoreportage: Hier smeedt men goud

20 Koos van Zomeren: “Deze partij is een prachtig cadeau aan de maatschappij”

23 NAVO: “Het is nu tijd om stappen te zetten”

25 Jenseits der Mauer: Nieuwe film over een bijzondere Duitse hereniging

26 LinksVoor: Eefje Peters wil het in een uur en tien minuten doen

8 Nieuws 27 Gespot 28 Prikbord 29 Uitgelicht 30 Theo 31 Puzzel

Ramp

Bericht in de media op 27 oktober: ‘JSF mogelijk nog duurder. De Joint Strike Fighter valt mogelijk nog duurder uit. Groot-Britannië overweegt veel minder toestellen dan gepland te kopen, aldus een defensie-deskundige. Als er minder toestellen worden besteld, wordt de prijs per stuk hoger.’

Maar eerst dit: ik heb laatst heel akelig gedroomd. Het ging over een splinternieuwe Mercedes die ik bij de dealer had besteld. Natuurlijk had ik van tevoren gekeken wat hij kostte. Maar eerlijk gezegd had ik niet verwacht dat je voor de sportvelgen, de radio en het schuifdak zoveel bij moest betalen. Dus ja, ik schrok wel een beetje toen ik hoorde wat ik uiteindelijk maandelijks moest gaan aflossen. Tja, dan maar een avondje minder naar de kroeg, dacht ik.

Vervolgens ontdekte ik wat de wagen me aan wegebelasting zou gaan kosten. Werd ik ook al niet echt vrolijk van. Maar nog steeds bladerde ik verlekkerd door de Mercedes-folders. Daar stonden trouwens ook de afmetingen van mijn nieuwe auto in. Daar baalde ik wel een beetje van, want ik moest de garage gaan uitbouwen om de wagen binnen te kunnen zetten. Nou ja, dat kon er ook nog wel bij. Dan maar niet op vakantie. Of wat goedkoper boodschappen doen. Toen belde de verzekeringsagent ook nog. Of ik 'm all-risk wilde verzekeren. Ja, zei ik, want met zo'n dure auto wil je natuurlijk geen risico lopen. Toen ik echter de jaarlijkse premie te horen kreeg, sloeg ik helemaal achterover. Die Mercedes werd een ramp! Driekwart van m'n inkomen zou eraan opgaan. Afbestellen? Nee! Want hoe trots had ik het hele dorp al verteld over mijn aankoop. Wat moest ik doen? Help!

Toen werd ik wakker. En ineens begreep ik wat staatssecretaris De Vries van Defensie doormaakt met zijn JSF-dossier.

Namens de redactie: Rob Janssen

Gouden toekomst

Het zijn vakken die tot de verbeelding spreken, maar toch is afgelopen jaar het aantal leerlingen dat goud- of zilversmid, juwelier, uurwerkmaker of glazenier wil worden licht gedaald. Een trend die ook bij andere technische opleidingen zichtbaar is. Opmerkelijk, want er is veel vraag naar vakmensen. De horloge-industrie heeft per jaar bijvoorbeeld al minstens veertig nieuwe mensen nodig, terwijl er jaarlijks hooguit tien jongeren in dat vak afstuderen. In Schoonhoven zit de enige school in het land die deze MBO-opleidingen aanbiedt, evenals kortlopende cursussen. Met een gemiddelde instroomleeftijd van 21 zijn de leerlingen relatief oud. Ze houden van het vak en werken graag met hun handen. Liefst in een eigen atelier, maar liefst tachtig procent van de goudsmeden werkt als kleine zelfstandige. De school, die deel uitmaakt van het bredere ROC Zadkine, bestaat al sinds 1895 en had oorspronkelijk tot doel om jonge werknemers van elf à twaalf jaar bij te scholen. Schoonhoven staat al sinds de zeventiende eeuw bekend om de edelmeedkunst. Anno 2009 herbergt de 'zilverstad' vijfendertig ateliers, op een totale bevolking van 12 duizend inwoners.

*Foto's Bart Mühl
Tekst Jola van Dijk*

65 BLIJFT 65

SP

“Sociale verworvenheid wordt bij grofvuil gezet”

De regering ziet het verhogen van de AOW-leeftijd naar 67 als een voorbeeld van ‘daadkracht’. Maar steeds meer mensen in het land vinden het een heilloos plan. De PvdA-achterban begint te morren, de PVV is tegen en de vakbonden en de SP voeren de druk verder op. Er zijn zat andere bezuinigingen mogelijk.

Hoongelach en boegeroep kregen de landelijke PvdA-coryfeeën Sharon Dijksma, Diederik Samsom en Lillianne Ploumen over zich heen in het Limburgse Geleen. Ze waren daar op 20 oktober om de AOW-plannen van het kabinet aan de achterban uit te leggen. Maar dat lukte niet echt. In plaats daarvan ontmoette het drietal verontwaardiging en woede. Vooral bij de aanwezige werknemers van autofabriek NedCar konden ze die avond weinig goed doen. “Veel mensen bij NedCar hebben PvdA gestemd. Die mensen hebben nu spijt. Aan de lopende band zeggen de mensen: ze laten ons verrekken”, aldus OR-voorzitter Jean Wouters in De Telegraaf.

De scepsis bij de sociaal-democraten bestaat niet alleen in Limburg. Op de dag dat de ministerraad het AOW-besluit

bekendmaakte, uitten al drie regionale PvdA-kopstukken hun ongenoegen over de verhoging naar 67 jaar. De PvdA in Terneuzen wist het twee weken daarvoor al: de Provinciale Zeeuwse Courant meldde op al 1 oktober dat bestuur en fractie tegen waren.

Maar wat behelst het AOW-plan van het kabinet nu eigenlijk? Om kort te gaan: de AOW-leeftijd gaat gewoon naar 67 jaar, als het aan de regering ligt. Wel is er een element van ‘keuzevrijheid’ ingebouwd om op je 65^e te stoppen met werken. Maar dan gaat de uitkering tot wel acht procent omlaag. Straf dus. Verder moeten werknemers met een zwaar beroep na dertig jaar lichter werk krijgen van hun werkgever. Wil of kan de werkgever dat niet, dan moet die geld in een fonds storten om de verlaagde uitkering van de werknemer aan te vullen. Wil of kan de werknemer het niet, dan volgt straf: doorwerken tot je 67^e of een lagere uitkering.

'D67'

Hoeveel keuzevrijheid heb je op de pijnbank?

Wie dit even tot zich door laat dringen, begrijpt al snel dat zulke plannen zowel diffuus als onuitvoerbaar zijn. Want wie gaat bepalen wat precies een zwaar beroep is? En wat voor vervangend 'lichter' werk zou de baas van een gemiddeld transportbedrijf de moegewerkte chauffeurs bijvoorbeeld kunnen aanbieden?

Waarom zouden werkgevers nog oudere werknemers in dienst nemen (of houden) als ze die lichter werk moeten gaan bieden of een boete moeten betalen? Niet zo vreemd dat er gemor klinkt vanuit het MKB en VNO/NCW en dat zelfs VVD-leider Rutte het kabinetsplan betiteld heeft als 'een monsterlijk compromis'. Bovendien: nu kun je ook al stoppen voor je 65^e, namelijk door middel van zelf gespaard geld bij de pensioenfondsen. Maar daar wil de regering nu een einde aan maken: om je pensioen op peil te houden moet je door tot je 65^e. De 'keuzevrijheid' die de regering biedt, lijkt op die van de stakker die op de pijnbank ligt: óf hij houdt vol en wordt langzaam uit elkaar getrokken, óf hij capituleert en belandt op de brandstapel. Voor straf.

"Dit is een gedrocht, een misbaksel, waar de Nederlandse samenleving nog tientallen jaren ellende van zal hebben", stelde FNV-voorzitter Agnes Jongerius. Veelal samen met de vakbond voerden lokale SP-afdelingen en Kamerleden de laatste weken talloze acties door het hele land. Binnen een week zijn in het kader van de campagne '65 blijft 65' al ruim 100.000 handtekeningen opgehaald. Het liedje '65 jaar (Trillend op mijn benen)' werd in een week tijd al 160.000 keer bekeken. En de steun groeit. Onderzoek van NOVA wees vorige maand uit dat tweederde van de mensen wil dat de AOW-leeftijd 65 blijft. Kortom: de redenering dat de leeftijdsverhouding nou eenmaal nodig is om de gevolgen van de crisis het hoofd te bieden en om 'alles betaalbaar te houden' wil er steeds minder in bij de mensen.

Logisch, het bedrag van vier miljard dat het kabinet met de AOW-maatregel wil besparen valt immers in het niet bij de 16 miljard die multinationals jaarlijks te weinig aan belasting betalen, zoals de Universiteit Utrecht onlangs berekende. Ook de wetenschap dat de zwaar omstreden JSF-straaljager Nederland zo'n zes miljard gaat kosten, doet twijfels rijzen over de noodzaak van de AOW-bezuiniging. En wat te denken van de hypotheekrente-aftrek, die in de huidige vorm neerkomt op het subsidiëren van villa's van meer dan een miljoen euro? Ook daar zou een eerlijker regeling weer handenvol geld opleveren. Mogelijkheden voor bezuinigingen zat.

Op de dag dat de regering van CDA, PvdA en ChristenUnie haar AOW-plan bekendmaakte, bracht Agnes Kant een eerbetoon aan Willem Drees bij zijn monument op het Haagse Buitenhof. "De AOW is een sociale verworvenheid. Drees voerde hem in, opdat oud en arm nooit meer in één zin genoemd zouden hoeven worden. Wij accepteren niet dat deze erfenis van Drees bij het oud vuil wordt gezet."

Tekst Rob Janssen
Foto Bas Stoffelsen

VOOR HET LAATSTE NIEUWS, ACHTERGRONDEN, OPINIES EN NOG VEEL MEER: WWW.65BLIJFT65.NL

Het verzet tegen de verhoging van de AOW-leeftijd begint op stoom te komen. Pas was ik in Heerlen op een manifestatie. Ik werd opgehaald door Ron, een van de vele mensen die zich het vuur uit de sloffen hebben gelopen om er een succes van te maken. De stemming zit er goed in en het is er druk. Er is veel boosheid. "De veroorzakers van de ellende ontspringen de dans en hebben hun schaapjes op het droge, en wij mogen langer doorwerken. Onrechtvaardiger kan niet", zegt een mevrouw tegen me, die in de schoonmaak werkt.

Op het podium doet een man die bij de WSW werkt zijn verhaal. Iedereen is stil en luistert. Het is net of iedereen zich een beetje betrappt voelt. WSW'ers doen toch geen serieus werk..., en al helemaal niet in de plantsoendienst. Die hebben eelt onder hun arm, van het leunen op de hark. Ik schaam me. De rillingen lopen over mijn rug wanneer hij vertelt over wat ze allemaal doen en meemaken, als het heet is en als het ijskoud is. Ik realiseer me dat er helemaal geen licht werk meer bestaat in ons land. Van iedereen – jong en oud – wordt permanent maximale inzet gevraagd.

Dit maakt de discussie over 'de mensen met de zware beroepen' zo raar. Wie heeft er géén zwaar beroep? De man die op provisie zijn verzekeringen aan de man moet brengen? Het meisje op het callcenter? De marktkoopman? De mevrouw achter de kassa? De leraar? De medewerker van de Sociale Dienst? Ik zou het niet weten. Nee, ik weet het wel: het zijn allemaal zware beroepen, als je het maar lang genoeg doet terwijl je voelt dat je lichaam en geest niet meer op hun best zijn. Wouter Bos zei onlangs dat-ie de zware beroepen zou gaan uitbannen. Hoe? Dat hebben we nog niet vernomen.

De speaker op de manifestatie maakt bekend dat onderzoek heeft uitgewezen dat twee op de drie Nederlanders tegen het kabinetsplan is. Ook onder de aanhang van de coalitiepartijen is de meerderheid tegen. Wat opvalt in de resultaten van het onderzoek is dat veel mensen slecht op de hoogte zijn. Zo denken de mensen die nu aangeven dat ze D66 willen gaan stemmen in meerderheid dat die partij tegen de AOW-leeftijdsverhoging is. Een wijdverbreid misverstand: 'D67' is vóór. Sterker: het is de enige partij die dat ook al in haar verkiezingsprogramma had staan! De partij kreeg drie zetels van de kiezer.

Jan Marijnissen

Allesbehalve zuinig

De Hedwigepolder moet toch onder water gezet worden om de Westerschelde te kunnen verdiepen, vindt het kabinet. "Daarmee laat de regering de Zeeuwen de prijs betalen voor Antwerpse rederijbelangen", vindt SP-Kamerlid Hugo Polderman. Niet alleen tachtig procent van de Zeeuwse bevolking is tegen ontpoldering van de Hedwigepolder, maar ook een Kamermeerderheid – inclusief de CDA-fractie. Polderman: "Ik ga ervan uit dat de tegenstanders hun poot stijf houden en samen met de SP dit plan tegenhouden." Hij wijst erop dat verdieping van de Westerschelde onnodig is en veel natuurschade aanricht.

Foto dutch blue / Flickr.com

Oranjes beetje gekortwiekt...

'Het Spaanse hof stelde deze zomer zelf voor zijn toelagen te bevriezen. Koningin Juliana verruilde na de oliecrisis in 1973 haar Cadillac voor een Ford Granada. En Willem-Alexander? Die koopt een ranch in Argentinië, bouwt een villa in Mozambique, en gaat in de zomer op skivakantie', stelde NRC Handelsblad op 8 oktober j.l., de dag waarop premier Balkenende de begroting van het Koninklijk Huis verdedigde in de Tweede Kamer. Een heikel punt vormden de declaraties van privékosten. Zo eiste SP-Tweede Kamerlid Ronald van Raak dat privévluchten van

Paul? Help!

Adje zorgt voor hommeles in Tilburg

Het lijkt een leuk plan van theatermaker Arijan van Bavel, beter bekend als tv-personage Adje: de gesloten Midi-bioscoop in Tilburg omtoveren tot een laagdrempelig, multifunctioneel theater. Maar in 2008 leidt het 'Adje-theater' tot de val van het Tilburgs college en begin dit jaar tot het opstappen van wethouder Backx. Wanneer daags na de opening ook Adje zelf zich terugtrekt uit het project, wordt er een onderzoekscmissie in het leven geroepen. De conclusies liegen er niet om: PvdA-burgemeester Vreeman, wethouder Backx en de gemeentesecretaris hebben onzorgvuldig gehandeld. Bovendien zijn de Tilburgse gemeenteraad en overige collegeleden, waaronder twee SP-wethouders, bewust onjuist en onvolledig geïnformeerd over de oplopende kosten van het Adje-theater. SP-fractievoorzitter Veerle Slegers: "De democratie heeft niet zijn werk kunnen doen. Dat is een kwalijke zaak." Doordat de SP de steun aan coalitiegenoot Vreeman heeft laten vallen, is de burgemeester de steun van de meerderheid in de raad kwijt. Op 24 oktober heeft hij laten weten af te zullen treden.

Foto Marco Okhuizen / Hollandse Hoogte

het Koninklijk Huis niet langer vergoed worden. Daarop zegde de regering toe dat voortaan alleen koningin Beatrix en het kroonprinselijk paar nog privévluchten mogen declareren. Voorheen mochten alle leden van het Koninklijk Huis hun vliegvakanties laten bekostigen uit de schatkist, daarvoor was maar liefst 610 duizend euro begroot. Van Raak: "Ik zie de logica niet om de kroonprins en zijn familie wel

gratis privé te laten vliegen. Maar ik ben toch blij dat de premier na jaren getouwtrek eindelijk een stapje heeft gezet."

...maar niet gemoderniseerd

Minstens zo omstrepen als de declaraties van de koninklijke familie is de deelname van Willem-Alexander en Máxima

aan het commerciële bouw-annex ontwikkelingsproject in Mozambique. Mag het echtpaar met de hoogste uitkering van Nederland wel ondernemen? Wat als er dubieuze vastgoedhandelaren en investeerders in het project stappen? Volgens de premier is een en ander ondervangen door de koninklijke zakenbelangen onder te brengen in een stichting, een truc die ook wel door ministers wordt toegepast. Ronald van Raak: "Straks gaat de winst, zo heb ik begrepen, naar de kroonprins, maar de problemen naar de stichting." Hij is teleurgesteld dat Balkenende niet wilde debatteren over modernisering van de monarchie: "De afgelopen jaren is veel misgegaan doordat de Tweede Kamer steeds verkeerde cijfers kreeg over de kosten van het Koninklijk Huis. De problemen rond de dubieuze belastingconstructies via paleis Noordeinde en de vastgoedontwikkeling in Mozambique laten zien dat de samenwerking tussen de premier en de leden van het Koninklijk Huis niet goed verloopt. Dat de minister-president hier niet over wil praten is een bijzonder slecht teken."

Rotjeknor(t)

Bizar maar waar: Rotterdamse ambtenaren kunnen verbitterde en zwartgallige collega's voortaan aangeven bij het gemeentelijke Meldpunt Cynisme. De kliklijn moet volgens de gemeente Rotterdam leiden tot een aangename sfeer op de werkvloer; er komt een heus statuut om 'negatieve energie' terug te dringen. SP-fractievoorzitter Theo Coskun: "Als ambtenaren gefrustreerd zijn over het beleid, over misstanden in de organisatie – dan is dat niet alleen een probleem van houding. Ik kan me goed voorstellen dat ambtenaren af

en toe cynisch worden als ze kijken naar wat dit college doet, of als ze een begroting voor 2010 moeten opstellen vol met rechtse hobby's." De Rotterdamse SP heeft daarom het telefoonnummer en e-mailadres van de eigen fractie omgedoopt tot Meldpunt *Oorzaken van Cynisme*. Alle veertienduizend Rotterdamse ambtenaren mogen daar immers gemeentelijke misstanden melden, zodat de SP die kan aankaarten en oplossen.

Schadevergoeding slachtoffers PX-10

SP-Tweede Kamerlid Remi Poppe heeft bij het ministerie van Defensie de gezondheidsklachten aangekaart die oud-medewerkers hebben opgelopen door het benzeenhoudende reinigingsmiddel PX-10. Poppe: "Gevaarlijk spul waarmee bij Defensie in de jaren tachtig open en bloot werd gewerkt. Mensen poetsten er onder meer hun wapens en de vloeren van de kazernes mee, zonder handschoenen, afzuigsystemen of andere voorzorgsmaatregelen. Zelfs toen duidelijk werd dat het middel gezondheidsrisico's met zich meebracht is hier niet direct mee gestopt." In oktober schaarde een Kamermeerderheid zich achter Poppes voorstel dat alle oud-defensiemedewerkers die ermee in aanraking zijn gekomen een schadevergoeding moeten ontvangen.

Er zit een luchtje aan

Rood sein voor de ammoniaktrein

In Limburg treint elk jaar 187 duizend ton ammoniak door dichtbevolkte gebieden. "Dat moet stoppen", aldus SP-Tweede Kamerlid Remi Poppe. "Er zijn echt andere oplossingen." Zo wil de SP dat DSM de productie én verwerking van ammoniak op één locatie onderbrengt of dat het explosieve goedje via buisleidingen wordt vervoerd. "Gezien de onveiligheid van de Nederlandse sporen moeten wij de Limburgers niet meer aan deze risico's willen blootstellen." Daarom zijn de Limburgse SP-afdelingen collectief met een actie begonnen tegen de ammoniaktreinen in hun provincie. Ook worden bewoners geïnformeerd met speciale actiekranen en kunnen zij een manifest ondertekenen. Poppe: "Op deze manier is de chloortrein verdwenen en ook de ammoniaktrein tussen Geleen en IJmuiden. Actie loont dus."

Foto Bart Muhl / Hollandse Hoogte

Oud-personeelsleden die terminaal ziek zijn vanwege het werken met PX-10 moeten zo snel mogelijk een voorschot krijgen. Poppe: "Defensie kan hier niet mee treuzelen, daar hebben die mensen de tijd niet meer voor."

Zorgpersoneel minder plezier in werk

Een meerderheid van het personeel in de gehandicaptenzorg en verpleeghuizen is de afgelopen jaren met stijgende tegenzin naar het werk gegaan. Door de toenemende bureaucratie en werkdruk en de afnemende kwaliteit van de zorg overweegt een op de vijf zorgverleners zelfs op te stappen. Dat blijkt uit een

omvangrijk SP-onderzoek onder meer dan elfduizend zorgverleners. De resultaten baren SP-Tweede Kamerlid Renske Leijten zorgen: "Staatssecretaris Bussemaker zit nog steeds in de ontkenningfase, maar als we niet uitkijken loopt de zorg leeg."

Rotterdamse piepshow

Jongeren worden in het Jongerenjaar 2009 weggepest uit Rotterdam, vindt de SP-gemeenteraadsfractie. "Jongeren worden opgeroepen naar onze stad te komen, waar ze worden begroet met een grote piepshow", zegt fractievoorzitter Theo Coskun, verwijzend naar de mosquito, het piepende apparaatje dat hangjongeren moet verjagen. "Het gebruik van de mosquito is het failliet van het jongerenbeleid." Om te demonstreren hoe irritant de mosquito is voor jongeren, ook de niet 'hangende', heeft Coskun in de Rotterdamse raadszaal minutenlang een harde pieptoon laten horen. Tot vermaak én ergernis van collega-raadsleden. De gemeente gaat het nut van de 37 mosquito's individueel beoordelen. Het voorstel van de SP om tot die tijd alle apparaten uit te zetten heeft het niet gehaald. ROOD heeft in de wijk Charlois honderden handtekeningen opgehaald tegen de zeven mosquito's in hun buurt. Ook weten hoe irritant de Mosquito is? **Kijk dan op theocoskun.sp.nl, bij 11 oktober 2009.**

EU en Nederlands strafrecht

Milieuverontreiniging, kinderporno, mensenhandel, auteursrecht en verdovende middelen. Het is slechts een greep uit onderwerpen waarbij de Europese Unie invloed heeft uitgeoefend op het Nederlands strafrecht. Alhoewel de SP voor een grensoverschrijdende aanpak van criminaliteit is, constateert Kamerlid Arda Gerkens een zorgwekkende trend: "Europa moet niet voorschrijven wat een strafbaar feit is en wat de strafmaat moet zijn. Dat is gewoon een Nederlandse aangelegenheid." Gerkens vreest toenemende Europese invloed op het strafrecht wanneer het Verdrag van Lissabon in werking treedt, mede omdat deelstaten het vetorecht op het terrein van justitie en politie kwijtraken. "Dan kan Nederland bemoeizuchtige voorstellen uit Europa die ons strafrecht rechtstreeks raken niet meer blokkeren. De minister van Justitie moet nu een discussie aanzwengelen over de grenzen van Europese invloed op nationaal strafrecht, voor het te laat is."

Foto Jason Morrison / sxc.hu

Bruine bank te koop

Ooit was ABN Amro zo ongeveer de bank als het ging om duurzaam bankieren en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dat is voltooid verleden tijd, blijkt uit onderzoek van Vrij Nederland. In het

Knappe kop

'Crisis-commissie'

Nadat SP-Kamerlid Jan de Wit is benoemd tot voorzitter van de Tweede Kamercommissie die de kredietcrisis gaat onderzoeken, is de SP-fractievoorzitter in het Europees Parlement gevraagd zitting te nemen in een Europese onderzoekscommissie. Dennis de Jong is benoemd als lid van de bijzondere onderzoeks- en adviescommissie. "Het is belangrijk om niet alleen in Nederland maar ook in Europa te onderzoeken of beleid van de Europese Unie, zoals het consequent hameren op vrijer kapitaalverkeer, heeft bijgedragen aan deze crisis", vindt De Jong. Hij is wel teleurgesteld dat de gevolgen voor ontwikkelingslanden buiten beschouwing worden gelaten: "Want ook wereldwijd dragen de zwakste schouders de zwaarste lasten van de crisis." De commissie moet het onderzoek binnen een jaar voltooien. De Jong spreekt de verwachting uit "dat financieel beleid na deze crisis nooit meer het sprookje van vrijheid blijheid kan zijn".

Foto Suzanne van de Kerk

weekblad vertellen oud-medewerkers hoe hun *Sustainability Development Unit* vakkundig de nek om is gedraaid na de overname door het Fortis-consortium in 2007. "Alles is gefragmentariseerd, kapot, weg." Nu scoort ABN Amro een onvoldoende op de Eerlijke Bankwijzer van Oxfam Novib. Peter Ras van die organisatie: "Het is de enige bank die sinds onze eerste meting in januari geen enkele verbetering in het beleid heeft aangebracht." Alhoewel duurzaamheid een

speerpunt is in het regeerakkoord, doet de overheid ook bitter weinig om de ABN Amro weer 'groen' te maken, vertellen deskundigen: "In praktijk gebeurt het omgekeerde." Herman Mulder, tot eind 2006 betrokken bij de toen nog vrij groene ABN Amro, vreest dat niemand nog wil investeren in de bank: "Wie wil straks een bruine bank hebben?"

Spoor niet volledig vermarkten

Het Nederlandse spoor mag niet volledig aan de markt worden overgelaten. Daarover waren de Tweede Kamer en verkeersminister Eurlings het eens tijdens een debat over de toekomst van het spoorvervoer. "Tot nu toe wilde de regering telkens meer markt bij het spoor. Nu wordt er eindelijk wat regie teruggepakt", constateert SP-Tweede Kamerlid Emile Roemer tevreden. Hij wil tevens dat beheerder ProRail weer door de overheid wordt bestuurd: "ProRail werkt nu vaak te traag en inefficiënt. Betere overheidsregie is hard nodig." Hij is blij dat de NS ook na 2015 het spoorvervoer blijft verzorgen. "Van liberaal tot socialist zijn we het nu opeens met elkaar eens: iets wat echt belangrijk is voor de maatschappij, mag je niet aan de markt overlaten. Het is wel jammer dat de andere partijen het overige openbaar vervoer nog niet echt van belang lijken te vinden, daar gaat de marktwerking nog door."

Fryslân nog kandidaat culturele hoofdstad?

Dankzij mismanagement en falen van de Raad van Toezicht balanceert het Friese Kunstencentrum A7 op het randje van faillissement. Maar ook de gemeente Heerenveen heeft onvoldoende de vinger aan de pols gehouden, vindt SP-Statenlid Ad van de Kolk: "Die heeft de zaak te lang laten doeretteren. Terwijl iedereen er de mond van vol heeft dat we arbeidsplaatsen moeten behouden, stort de gemeente Heerenveen 130 mensen in de bijstand." Door de teloorgang van A7 wordt aan tweeduizend kinderen uit de omgeving de kans ontnomen hun talenten te

ontplooiën. “Er wordt nauwelijks moeilijk gedaan over een nieuw Thialf waar miljoenen in verdwijnen, terwijl voor het behouden van iets waardevols als A7 ditzelfde elan volledig ontbreekt.” SP Fryslân wil dat Provinciale Staten nu alles in het werk zet om het kunstencentrum te redden. De fractie vreest tevens dat sluiting van A7 de aspiratie ‘Fryslân culturele hoofdstad van Europa’ in 2018 ernstig gevaar brengt.

Niet elke DSB failliet

Temidden van al het mediagegeweld over het faillissement van de DSB-bank van Dirk Scheringa, plaatste de Surinaamse nieuwssite NoSpang een opmerkelijk bericht. De Centrale Bank van Suriname heeft op 17 oktober een perscommuniqué uitgebracht, om te benadrukken dat de Nederlandse DSB op geen enkele wijze verband houdt met De Surinaamsche Bank N.V. in Suriname. Die wordt in het alledaags taalgebruik ook vaak DSB genoemd, meldt de Centrale Bank: ‘De Surinaamsche Bank N.V. is echter een integere, solide en financieel gezonde bank.’

Afbeelding dsbbank.sr

In memoriam

Frans Baron

21 december 1947 – 2 oktober 2009

Op vrijdag 2 oktober is Frans Baron, SP-Statelid in Friesland, na een kort ziekbed overleden. Frans mag gezien worden als de grondlegger van de SP in Friesland. In Smalingerland richtte hij de eerste Friese afdeling van de partij op; negen jaar was hij vervolgens raadslid in die gemeente. Vanaf 2007 was hij lid van Provinciale Staten van Friesland.

Frans' bescheidenheid en kalme aard maakten hem tot een gewaardeerd mens in de politiek. Kort maar krachtig in zijn politieke optreden, warm en eerlijk in de omgang. Frans laat een vrouw en twee kinderen na. We wensen hen veel sterkte.

Foto Archief SP

Geef Koerdisch Irak een écht consulaat

In november gaat voor het eerst een Nederlandse economische missie naar Koerdisch Irak. ‘De missie zal, gezien de kansen die er zijn voor het Nederlandse bedrijfsleven in Noord-Irak, gefocust zijn op de sectoren landbouw, olie en gas (energie), water en infrastructuur’, licht de Kamer van Koophandel toe in een persbericht. Het programma bestaat vooral uit

‘match making’ en ‘netwerk-recepties’, met een hoofdrol voor de honorair consul in de Koerdische stad Erbil. Het consulaat in Erbil bestaat al enige tijd, maar is alleen gericht op belangenbehartiging van het bedrijfsleven. SP-Tweede Kamerlid Harry van Bommel roept minister Verhagen van Buitenlandse Zaken op om zo snel mogelijk over te gaan tot een consulaat met volledige dienstverlening, waar ook paspoorten en visa worden uitgegeven. Dat gebeurt nu

alleen in Bagdad. “Er zijn veel Koerdische Nederlanders”, stelt van Bommel. “Het is daarom bittere noodzaak om ook in de Koerdische hoofdstad Erbil een volledig uitgerust consulaat te openen dat niet alleen gericht is op dienstverlening voor bedrijven die in Koerdistan geld willen verdienen.”

Kinderarbeid in kaart

De VN-Arbeidsorganisatie ILO schat dat wereldwijd zo'n 200 miljoen kinderen gedwongen worden te werken. In zestig procent van de gevallen betreft het gevaarlijk werk. Van levensmiddelen als katoen, koffie, rijst en cacao tot de kledingindustrie en mijnbouw, geen enkele sector lijkt gevrijwaard van kinder- en slavenarbeid. Na aandringen van de ChristenUnie en SP-Tweede Kamerlid Sharon Gesthuizen heeft staatssecretaris Heemskerk van Economische Zaken toegezegd een lijst te publiceren die laat zien welke producten uit welke landen een groot risico op kinderarbeid met zich meebrengen. Gesthuizen: “We kunnen niet van iedere kleine ondernemer in Nederland die weleens spullen uit verre landen importeert vragen om dat allemaal zelf uit te zoeken. Daarom is het goed dat er nu vanuit de overheid een lijst komt.” De volgende stap is volgens haar het uitbannen van kinderarbeid uit de productieketen: “Als bedrijven eenmaal weten wat er in de productieketens aan de hand is mag je ook van ze eisen dat ze actie ondernemen om dingen te verbeteren.”

De opkomst van het neoliberalisme

“Toen ik het helder zag, was het al gebeurd”

Hij maakte naam als PvdA-Kamerlid en beschuldigde premier Lubbers ervan de minima te ‘belubberen’. Op tv nam Marcel van Dam in Het Lagerhuis anderen de maat in een open, eerlijk debat. Nooit zit hij verlegen om een scherpe analyse of mening. Na lang aarzelen keerde de rasechte PvdA'er zijn partij de rug toe. Een nieuw boek en een film zijn het resultaat van zijn zoektocht naar waar en wanneer het fout ging met zijn partij en het land.

Ik spreek Marcel van Dam in de serre van zijn huis in de buurt van Harderwijk. Ik heb zicht op een prachtige, grote tuin waar veel liefde in is gestoken. Als de socioloog Van Dam iets doet, dan doet-ie het goed en vol overgave. Dat geldt ook voor de wijze waarop-ie met zijn tuin en landerijen en het daarop grazende vee omgaat. Als ik 'm op het eind van het gesprek vraag: “Waar komt dat toch vandaan, die niet aflatende inzet en betrokkenheid bij het lot van de samenleving in het algemeen en gewone mensen in het bijzonder?”, reageert hij met het opzeggen van een gedicht van Chris van Geel.

*Kon ik wat woede is
Maar in zijn deugd begrijpen
En er natuur van maken
Als boom van wortel blad*

“Het is de woede over het kapotmaken van alles waarin ik geloof. Ik kan het niet verdragen. Ik heb jaren geleden de elite eens verweten dat ze zich zo weinig liet gelden. Toen dacht ik: en jij dan? Wat doe jij dan? Ik heb tijd, dus dit is wat ik doe. Dit is wat ik ben.”

Deze maand kom je met een boek en een film. Waar gaan ze precies over?

“Het boek gaat over de richting die ons land halverwege de jaren tachtig is ingeslagen. Voor die tijd heerste er een sociaal-democratische consensus. Daarna

werd het motto: iedereen zorgt voor zichzelf. De meeste mensen slagen daar ook in. Sommige zelfs zo goed dat ze er een weerzinwekkend succes mee hebben behaald. Maar er is ook een groeiende groep die op steeds grotere achterstand wordt gezet. Deze mensen worden buitengesloten. En het opvallende is: deze mensen raken ook steeds verder uit het zicht van de rest van de samenleving. Daarom hebben we niet in de gaten wat er gebeurt. We hebben het over zo'n vijftien tot twintig procent van de bevolking, wisselend van samenstelling natuurlijk. Ik gebruik liever niet het woord ‘onderklasse’. Dat heeft een negatieve connotatie. Neem nou ouderen die niet meer mee kunnen. Dat is geen onderklasse, maar het zijn wel ‘onrendabelen’. De onrendabelen, het woord doet denken aan *les misérables*.”

Waarvoor is die sociaal-democratische consensus ingeruild?

“Het neoliberalisme. De idee: je bent zelf verantwoordelijk voor je welvaart en je welzijn. Het kwam eigenlijk door een noodlottige samenloop van omstandigheden. De wereldwijde economische crisis van begin jaren tachtig en de opkomst van Reagan en Thatcher, in combinatie met de noodzaak de overheidsfinanciën gezond te maken. De neoliberale ideologie is in de jaren tachtig steeds belangrijker geworden, en die schreef voor dat de verzorgingsstaat moest worden afgebouwd. Alles moest

worden ‘hervormd’. Maar het grappige is, met het woord ‘hervorming’ is de verzorgingsstaat opgebouwd, en onder het mom van hetzelfde woord wordt diezelfde verzorgingsstaat afgebroken.”

De negatieve gevolgen van het neoliberalisme worden nu door vrijwel iedereen ingezien. Maar waarom nu pas? Veel was toch te voorzien?

“Ik geef toe, ik was toen ook blind voor de gevolgen. Onder Paars merkte ik dat ik steeds ontevredener werd over de koers, ook die van mijn partij. Die onvrede vlamde op bij de belastingherziening van 2001. Het was toen een groot vreugdevuur van de overvloed, en toch besloot men de inkomstenbelasting voor de hoge inkomens en de belasting op de winsten te verlagen. Niet alleen economisch dom, we leefden immers in een tijd van forse economische groei, maar dat geld had natuurlijk gebruikt moeten worden om de mensen met de laagste inkomens wat extra's te geven. Nu werden vooral de mensen met de hoge inkomens bevoordeeld. Toen ik na de Fortuyn-revolte zag dat mijn partij naar de ideeën van Fortuyn toe kroop, dacht ik: nu is het genoeg geweest en heb ik bedankt voor het lidmaatschap. Dat was geen makkelijke beslissing. Een deel van je leven heb je aan die partij gegeven. Daarna ben ik op onderzoek uitgegaan en heb ik ontdekt wat er gebeurd was.”

Marcel van Dam (1938) was een spraakmakend Tweede Kamerlid voor de PvdA, staatssecretaris en minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening in de jaren zeventig en tachtig. Eens de gedoodverfde opvolger van Joop den Uyl, maar hij werd tot ontzetting van de toenmalige PvdA-voorman voorzitter van de VARA. Die omroep gaf hij een modern gezicht. Hij maakte ook jarenlang zelf programma's: 'De achterkant van het gelijk' en het debat- en discussieprogramma Lagerhuis, samen met Paul Witteman. Zijn columns op donderdag in de Volkskrant worden door velen gevreesd, omdat hij nooit zomaar een mening opschrijft maar de lezer ook laat zien welk onderzoek ten grondslag ligt aan die mening. Roemrucht is de strijd die hij via die columns voert tegen al diegenen die beweren dat een verhoging van de AOW-leeftijd onvermijdelijk is. Op 20 november verschijnt bij de Bezige Bij zijn boek 'Niemand's land'. Tegelijkertijd gaat de film 'De Onrendabelen' in première, die hetzelfde thema behandelt: de gevolgen van vijftig jaar neoliberalisme in Nederland.

Wat ontdekte je? Hoe heeft dat neoliberalisme de overhand kunnen krijgen?

“Het belangrijkste is dat het zo sluimerend is gegaan. Aanvankelijk heb ik ook gedacht: nu de rijkdom zo groot is en de welvaart zo is toegenomen, hoeven we alleen te zorgen dat het minimum op een redelijk peil blijft, voor de rest kan iedereen voor zichzelf zorgen en kun je veel meer aan de markt overlaten. Die gedachte heeft toen ook bij de sociaal-democratie veld gewonnen. Dat heeft funeste gevolgen gehad.

Ik zag dat toen niet. Ik wist wel dat mensen met een laag inkomen op achterstand werden gezet, maar ik heb me nooit gerealiseerd dat vanaf 1980 tot nu hun koopkracht gelijk gebleven is. En, let wel, de welvaart is in die dertig jaar natuurlijk heel fors gestegen. Armoede definieer je altijd in relatie tot de omgeving. Het is een relatief begrip. Uitgaande van die omschrijving van armoede, kun je bewijzen dat de armoede in die periode is toegenomen.

Kijk, ik ben socioloog en daarom weet ik dat armoede de generator is van achterstand, en dat achterstand de oorzaak is van verslaving, werkloosheid, uitsluiting, slechtere gezondheid, criminaliteit, noem maar op. De meeste maatschappelijke problemen zijn terug te voeren op achterstand.”

Je wilt een kanttekening maken bij het begrip ‘de vrije wil’?

“Volgens de neurobiologie, maar ook volgens veel grote wetenschappers met een ander discipline, bestaat die niet. Wij zijn onze hersenen, niet meer en niet minder. Het gedrag van mensen is niet alleen iets van de genen, het wordt ook bepaald door je omgeving, vooral in je vroegste jeugd. De opvoeding is dus vreselijk belangrijk. Maar ook later bepaalt de omgeving voor een heel belangrijk deel je gedrag. Dat is allemaal heel complex.

Maar vast staat dat wanneer je achterstand creëert en vooral concentreert – onder andere door de liberalisering van de woningmarkt – je de problemen bijna onoplosbaar maakt. Ik ben tot de treurige conclusie gekomen dat we door het inwisselen van de sociaal-democratische voor de neoliberale benadering een wereld geschapen hebben die ervan uitgaat dat de markt alles beter kan dan de overheid, maar als nevenschade een enorme achterstand van een groeiende groep

“Door de leugenachtigheid van de politiek is het geloof in een betere toekomst er zorgvuldig uitgetremd”

mensen oplevert. En wat is nou het gekke? We dachten dat we door zo te opereren meer welvaart zouden genereren, maar we veroorzaakten zoveel problemen dat de kosten de baten overtreffen.”

Desondanks hebben we een wereldwijde opmars van het neoliberalisme gezien.

“Niet wereldwijd. Bijvoorbeeld niet in Scandinavië. Er wordt ons verteld dat naarmate de collectieve uitgaven groter zijn, de economische groei minder wordt. Dat is gewoon niet waar. De collectieve uitgaven in de Scandinavische landen zijn hoger dan in de VS, in Engeland en hier, maar toch staan ze bij de eerste vijf als het om de concurrentiepositie gaat. De uitgaven voor sociale bescherming zijn in Scandinavië het hoogst. Ze hebben het

niveau van wat het bij ons eens was. Wij zitten nu op hetzelfde niveau als Engeland.”

Zou het kunnen dat de val van de Muur en het superioriteitsgevoel dat daar het gevolg van was een rol heeft gespeeld?

“Zeker. ‘Het einde van de geschiedenis!’, werd er geroepen. ‘De triomf van het liberalisme.’ Dat is een grote vergissing geweest. Wat is nu het curieuze? Dat ik het zo laat pas gezien heb, komt doordat het allemaal zo geleidelijk is gegaan. Ik heb er tweeënhalf jaar aan besteed om het allemaal te onderzoeken. Gewone mensen doen dat niet. Als ik vertel dat mensen met een minimuminkomen nu minder koopkracht hebben dan in 1980, dan gelooft niemand je. Ook politici niet.”

“Wim Kok was geen ideologisch gefundeerd politicus”

Ik hoorde Tweede Kamerlid Frans Weekers van de VVD zeggen dat nu bewezen is dat de bancaire sector niet zonder nadere regels kan. Heb je het gevoel dat het nu aan het kantelen is?

“Dat zegt-ie, maar ik heb nog weinig daden gezien. Maar bovendien: het gaat niet alleen om een paar regeltjes meer. De hele samenleving zal ontdaan moeten worden van die foute gedachten die geïnspireerd zijn op het neoliberalisme. Daar zijn we nog niet eens aan begonnen.”

Hoe zou je de staat van het land willen omschrijven? Is onze beschaving in verval?

Beschaving is een beladen begrip. Het is moeilijk een stelsel van waarden en normen op te schrijven waarvan iedereen

zegt: dát is het. Ik praat liever over humanisering. Er is een breuk gekomen in een trend van humanisering van meer dan honderd jaar. We hebben kinderarbeid afgeschaft en algemeen kiesrecht ingevoerd. De achturige werkdag kwam er, en vrouwen werden gelijkgesteld aan mannen. De bijstand, de WAO en de AOW werden ingevoerd. De wereld werd steeds humaner. Aan die trend is begin jaren tachtig een eind gekomen. Iedereen weet dat mensen lang opsluiten in een cel contraproductief is en toch sluiten we steeds meer mensen op en verhogen we de gevangenisstraffen. Je ziet het ook aan de toename van de onvrijheid. Ik las gisteren in de krant dat minister Ter Horst een cynisme-meldlijn wil. Als ambtenaren cynisme tegenkomen bij hun collega's moeten ze dat melden. Ongelooflijk. Het

zal me trouwens niks verbazen als er veel cynisme onder ambtenaren bestaat. Als je als ambtenaar ziet dat de cijfers van de vergrijzing misbruikt worden om de AOW aan te pakken, dan heb je alle reden om cynisch te worden.”

Over cynisme gesproken. Denk je niet dat het geloof in een betere toekomst, zo kenmerkend voor de vorige generaties, aan het vervliegen is?

“Klopt. Dat is er dan ook zorgvuldig uitgetremd. Vooral door de leugenachtigheid van de politiek. Ik heb precies uitgezocht hoe de cijfers over de vergrijzing misbruikt worden om de verzorgingsstaat te ontmantelen.” Van Dam loopt naar zijn werkkamer en komt terug met vellen met grafieken die in zijn boek zijn opgenomen. “Zie je? Wij zijn samen met Ierland het enige land waar de uitgaven voor een oudedagsvoorziening zijn gedaald. Nog zoiets. Toen de babyboomers allemaal naar school moesten, leidde dat tot een forse stijging van de collectieve uitgaven. Ik heb daar toen nooit iemand over horen klagen, terwijl het om hetzelfde bedrag ging als wat we nu extra nodig denken te hebben voor de kostenstijging in de gezondheidszorg in de komende 35 jaar. Kijk, op deze grafiek kun je zien dat op het toppunt van de vergrijzing de kosten van de overheid voor de jongeren in verband met onderwijs en zo hoegenaamd niet zo hoog zijn als de kosten voor de ouderen. Met deze grafieken laat ik zien dat de mensen worden bedrogen.”

Maar voorlopig lijkt de kans groot dat de voorstanders van de verhoging van de AOW-leeftijd de propagandaslag aan het winnen zijn. Geloof je niet dat de meeste mensen denken dat er toch wel iets moet gebeuren vanwege de vergrijzing?

“Dat is het resultaat van dat bedrog. Het klinkt ook zo logisch: als er meer ouderen komen ten opzichte van het aantal werkenden, dan moet er wel iets veranderen. En toch klopt het niet, omdat wij een systeem hebben waarbij de mensen sparen voor hun oudedagsvoorziening, hun pensioen. Ik heb zelf ook lang gedacht dat de vergrijzing een enorm financieel probleem zou veroorzaken. Maar als je erin duikt, blijkt dat gewoon niet waar te zijn.”

Even terug naar dat cynisme en dat gebrek aan geloof in een betere toekomst. Wat moet voor progressieve mensen nu de agenda zijn?

“Obama is een goed voorbeeld. Ik geloof niet in de blauwdruk van een heilstaat. De samenleving is zo complex, dat elk beleid neveneffecten heeft die je vaak niet kunt voorzien. Onrecht is een retrovirus dat zich steeds aanpast aan veranderende omstandigheden. Bestrijd je vandaag het onrecht, zul je over tien jaar zien dat het een andere gedaante heeft aangenomen. Dat is op zichzelf niet erg, wanneer je die bestrijding van het onrecht maar onverminderd centraal blijft stellen. Met andere woorden: een ideale samenleving laat zich niet beschrijven. Wat je wel kunt doen is de beginvoorwaarden formuleren. Al zullen die dus steeds moeten worden bijgesteld.”

En als je die beginvoorwaarden nu zou mogen bijstellen, wat zou je doen?

“Ik zou die grote groep vooruit willen helpen van zo'n vijftien procent van de bevolking die een geweldige achterstand heeft opgelopen en daardoor steeds meer wordt buitengesloten en eigenlijk onzichtbaar is geworden. Niet alleen ten behoeve van die mensen, maar ook van de morele gezondheid van de samenleving als geheel. We kunnen het economisch niet verantwoord de financiële positie van die mensen ineens met tientallen procenten te verhogen, maar we kunnen wel een langjarig beleid afspreken om die achterstand weg te werken. We kunnen ook een beleid introduceren dat meer rekening houdt met de mensen die moeilijk mee kunnen komen. We moeten gewoon erkennen dat de moderne samenleving zulke hoge eisen stelt dat velen daar niet aan kunnen beantwoorden. Bij wijze van spreken: je kunt een kind niet dwingen naar het gymnasium te gaan als het daar niet geschikt voor is. Vaardigheden behoren tot de persoonskenmerken en die vormen een gegeven. Je kunt mensen niet dwingen meer te doen dan ze kunnen. Met andere woorden, je moet de samenleving geschikt maken voor die mensen, óók voor die mensen.

Laten we naar de ouderen kijken. Vast staat dat hun productiviteit vanaf een bepaalde leeftijd terugloopt. Nu kun je zeggen: demotie (loonsverlaging -JM), maar dat ervaren mensen als een vernedering. Volgens mij is er maar een werkbare

oplossing: de maatschappij ook voor deze mensen geschikt maken. Zodat ze zo productief mogelijk zijn en zo lang mogelijk kunnen doorwerken. Hoeveel mensen zijn er niet die met hun 65^e met pensioen zijn gegaan en dan in een zwart gat vallen en zeggen: ‘Ik wou dat ik wat te doen had.’ Hoeveel zouden er niet een of twee dagen willen werken, een bijdrage leveren. Ik stel voor: we maken in elke plaats een ‘banenboek’, waarin mensen kunnen vinden hoe ze een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving.”

Maar kunnen we voor iederéén een plek in de samenleving regelen?

“Ik ben opgegroeid in een volksbuurt in Utrecht. Daar hadden we een ‘wijkgek’.

Die stond de hele dag op een hoek het verkeer te regelen, en iedereen stopte als hij zijn hand opstak. Van de buurtbewoners kreeg-ie koffie. Natuurlijk, dit is een ideaalbeeld van het verleden. Nu zou dat niet meer kunnen. Maar je maakt mij niet wijs dat er niet iets te creëren is zodat mensen langer betrokken kunnen blijven. Vroeger hadden alle bedrijven een paar mensen in dienst die eigenlijk niet helemaal meer mee konden. Maar ze bleven toch. We moeten ons mens- en maatschappijbeeld aanpassen, zodat er ook voor deze mensen plaats is.”

Idealiseer je het verleden niet te veel?

“Nee, zeker niet. Maar ik wil terug naar de empathie die elk mens aangeboren is. We

“Ik moet achteraf zeggen dat ik te lang loyaal ben gebleven”

hebben in onze hersenen spiegelneuronen die ervoor zorgen dat als jij begint te lachen ik dat ongemerkt ook ga doen. De mensen waarover ik het heb, zien we niet meer, en daarom is ook de empathie verdwenen. En daarom heb ik daar die film over gemaakt. Ik wil dat we die mensen weer zien. Gelukkig is die film zo goed gemaakt dat het naar je strot vliegt. Het gaat mij dus niet om 'vroeger was het beter', ik wil dat we die empathie weer een kans geven, op een hedendaagse manier."

Hoe verklaar je de Fortuyn-revolte en de huidige omvang van de Wilders-aanhang?

"Er wordt vaak gezegd: het socialisme is overbodig geworden, want met de algemene welvaart heeft het haar doelen bereikt. Het zou nu niet meer om sociaal-economische issues gaan, maar om culturele. Vroeger verenigde een partij als de Partij van de Arbeid zowel de laaggeschoolde arbeiders als de cultuurgevoelige aanhang. Er is altijd spanning geweest tussen die twee groepen. De laatste groep wilde vooral meer vrijheid, de andere groep vooral meer welvaart. Toch trokken deze groepen samen op, vooral omdat het streven naar een eerlijke verdeling van meer welvaart vooropstond. Als je nu kijkt naar de cijfers van de inkomensverdeling, is er maar een conclusie mogelijk: de mensen met de laagste inkomens zijn schandelijk in de steek gelaten, in veel opzichten. Daarom ging men zeggen: 'Waarom moeten die buitenlanders allemaal in mijn wijk komen wonen en woont er in de wijken van de hoger opgeleiden en beter betaalden geen een?' Het is natuurlijk complexer dan dit. Zo is de politiek onder invloed van het neoliberalisme en de commercialisering overgestapt van een aanbodsysteem naar een vraaggestuurd systeem. Daarmee is ook het opvoedend karakter en het gezag van de politiek verdwenen. Er zijn geen politici meer die de mensen durven uit te leggen hoe het zit. Het is nu te veel: U vraagt, wij draaien."

Bart Tromp, vaak omschreven als PvdA-ideoloog, zei ooit tegen me: 'Ik ben ervan overtuigd dat ik niet ben opgeschoven in de loop van de jaren, maar de partij. Daarom ben ik nu een linkse PvdA'er.'

"Voor mij geldt dat ook. Men vond mij ook rechts."

Wat is er fout gegaan?

"Het breukpunt ligt in 1986. De kleine linkse partijen behaalden toen bij de verkiezingen in totaal drie zetels (en de PvdA 52 –red.). Vanaf toen is het bergafwaarts gegaan met de PvdA. De partij schoof steeds verder op naar het midden en omarmde het neoliberalisme. Vervolgens zijn er mensen naar voren geschoven die de traditionele achterban van de partij in de steek gelaten hebben. Daardoor is de aanhang weggelopen. Ik ben erg pessimistisch over de PvdA."

Maar hoe kan het? De PvdA heeft een lange, indrukwekkende geschiedenis, heeft veel prominente mensen voortgebracht, heeft ook veel bereikt voor de mensen. Hoe kan het dat zo'n partij zo in verwarring raakt en dat ook zo lang blijft?

"De technocratie heeft het pleit gewonnen. Bezieling is vervangen door pragmatisme. Het neoliberalisme heeft diep ingegrepen, juist ook bij de PvdA. Kijk naar hoe er politiek bedreven wordt: het geloof is weg. Er is geen geloof meer in een betere toekomst. Dat is vervangen door de toekomst die berekend wordt door het Centraal Planbureau. Onze toekomst wordt nog slechts 'uitgerekend'. Men denkt zelfs de toekomst over honderd jaar uit te kunnen rekenen. De bezuinigingen die nu moeten worden doorgevoerd worden gemotiveerd met een verwijzing naar de verre toekomst. Het is de hoogmoed van de Toren van Babel."

De technocratie won het dus steeds vaker van het ideaal, van de waarden, van de ideologie. Blijft mijn vraag: waarom gebeurde dat nou vanaf halverwege de jaren tachtig?

"Wim Kok heeft daar in belangrijke mate aan bijgedragen. Hij was geen ideologisch gefundeerde politicus. Het lijkt kinderachtig om het te zeggen, maar hij is een Nyenrode-man. Hoewel hij de zegen had van Den Uyl en oud-vakbondsvoorzitter was; hij was vooral een pragmaticus. Toen-ie vakbondsman was, was-ie tegen herziening van de Ziektewet. Toen-ie premier was en het nodig vond om de Ziektewet af te breken, was-ie ervoor om 'm af te breken. De sociaal-democratie is vervangen door pragmatiek. Succes is de morele rechtvaardiging geworden. Ik kan me wild ergeren aan deze visie."

Neem de Algemene Bijstandswet. Die is afgeschaft en vervangen door de Wet Werk en Inkomen. De gemeenten krijgen een vast bedrag voor de uitvoering van die wet. Wat ze overhouden mogen ze zelf houden. Ze noemen het een enorm succes, want het aantal mensen dat een uitkering krijgt is enorm gedaald. Maar niemand vraagt: 'Wat is er met die mensen gebeurd?' Het succes wordt uitgedrukt door het gedaalde aantal mensen met een bijstandsuitkering, sec. Of er mensen in de criminaliteit zijn geraakt, of een vrouw in de prostitutie is gedoken, of mensen zijn vervallen tot de groeiende groep van werkende armen, dat interesseert niemand meer. Het succes is dat het aantal mensen met een uitkering is gedaald."

De verklaring voor het dieptepunt dat de PvdA nu beleeft, is voor jou gelegen in het feit dat de partij is losgezongen van zijn traditionele aanhang?

"Ja, en dat ze het geloof hebben verloren in een betere toekomst, een samenleving gebaseerd op de normen die we hanteren. Ze geloven niet meer in de beginselen van de partij. Het is allemaal zo geleidelijk gegaan, en vaak ook in het verborgene. Dit is ook wat ik mijzelf verwijt. Terwijl ik een gestudeerde burger ben, een betrokken burger, een politiek geschoolde burger, heb ik het toch over het hoofd gezien. Ik voelde wel dat er wat veranderde, maar toen ik het helder zag was het al gebeurd."

Kwam dat omdat je onderdeel uitmaakte van het systeem? Zoals de steen in de muur, die de muur niet ziet?

"Ik heb ondervonden dat loyaliteit ook een negatieve kant heeft. Iedereen ziet loyaliteit als een positieve eigenschap, maar het kan ontaarden in een negatieve eigenschap. Je bent opgegroeid in die partij, je bent actief geweest in en voor die partij, je hebt carrière gemaakt in die partij, je hebt er veel aan te danken, je levenswerk ligt erin, de belemmering om dan afscheid te nemen is groot. Ik durf te zeggen dat ik m'n best heb gedaan om te proberen de partij van binnenuit, via mijn columns in de Volkskrant en via gesprekken, op een andere koers te krijgen. Maar ik moet achteraf zeggen dat ik te lang loyaal ben gebleven."

Tekst Jan Marijnissen

Foto's Suzanne van de Kerk

Dirk Scheringa en Gerrit Zalm in 2008

Scheringa staat niet alleen

Het failliet van DSB roept veel vragen op. Over de rol van de toezichthouders (De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële markten), van het door Wouter Bos geleide ministerie van Financiën en over Gerrit Zalm en andere VVD-prominenten bij DSB. Maar de belangrijkste vraag is natuurlijk of het DSB-drama op zich staat.

Van allerlei kanten wordt benadrukt dat het DSB-drama een geval op zich is, dat het gaat om een afzonderlijke bank die in de fout is gegaan. Het is allemaal het gevolg van het 'verdienmodel' van Scheringa en de risico's die hij nam, zo wordt beweerd. Wouter Bos ging zelfs zo ver om te zeggen dat dit faillissement niets te maken heeft met de wereldwijde kredietcrisis.

Nu spreekt het vanzelf dat de eerste verantwoordelijkheid ligt bij de leiding van de DSB Bank, met voorop de heer Scheringa zelf. De bankleiding is verantwoordelijk voor de schade van de honderdduizenden gedupeerden die veel te dure financiële producten kregen aangesmeerd, voor de tweeduizend werknemers die hun baan verliezen, en ook voor de schade voor

de rekeninghouders bij de DSB Bank, plus de schade voor de rest van de maatschappij – die nu de garantstelling van de banken en uitkeringen aan de werklozen op moet brengen. Daarnaast is er natuurlijk de verantwoordelijkheid van de toezichthouders. Van De Nederlandsche Bank die de DSB vier jaar geleden een bankvergunning gaf en die, ook na allerlei signalen, niet ingreep voor het te laat was. Van de Autoriteit Financiële Markten, die ook achteruit bleef leunen. De rol van beide instanties zal de komende tijd in verschillende onderzoeken naar het DSB-drama aan de orde komen. Hebben ze de bestaande regels gehandhaafd en de bestaande mogelijkheden gebruikt om dit drama te voorkomen? Maar daarnaast kunnen

en moeten we ons ook afvragen of dit alles een gevolg is van de manier waarop de afgelopen decennia de economie is ingericht.

Van hypotheekcrisis naar internationale kredietcrisis

De wereldwijde kredietcrisis begon met het instorten van de markt van de zogenaamde subprime-hypotheek (risicohypotheek) in de VS. Deze hypotheek zijn verstrekt aan arme Amerikaanse burgers en lagen ver boven het bedrag dat deze mensen normaal gesproken konden aflossen. Mensen met een laag inkomen en soms zelfs zonder inkomen of bezittingen kregen hypotheek die hoger lagen dan de marktwaarde van de gekochte

huizen. De verstrekkers (en de ontvangers) van deze hypotheek gingen uit van de voortdurende stijging van de huizenprijzen. Door de groeiende overwaarde van de huizen zouden de hypotheek als het ware vanzelf terugbetaald kunnen worden. Dit ging goed zolang de huizenprijzen bleven stijgen. Toen daar in 2007 een einde aan kwam, stortte het systeem in. Mensen konden hun hypotheek niet meer afbetalen en kwamen op straat te staan. De huizenprijzen daalden verder. De (inmiddels vaak vele malen doorverkochte) hypotheek werden minder waard, zonder dat iemand precies wist hoeveel minder. Banken moesten een deel van hun hypotheekbezit afboeken en dreigden om te vallen. De crisis sloeg vanuit de financiële sector over naar de rest van de economie en leidde tot een algemene neergang van de wereldeconomie. De crisis begon dus in de financiële sector. Een sector van de economie die in de afgelopen decennia enorm in omvang is toegenomen en waar de winsten gemiddeld veel hoger lagen dan in de 'reële economie' van productie en distributie. Dit was de sector waar geld gemaakt werd met geld, door het op de markt brengen van steeds ondoorzichtiger financiële producten, die slechts een wissel trokken op de toekomst. De grote groei van die sector en van de winsten die daar werden gemaakt was een direct gevolg van het neoliberale beleid van de afgelopen vijftig jaar. De internationale kapitaalmarkt werd opengegooid. Allerlei eisen die voorheen aan banken werden gesteld werden afgeschaft of verlaagd. Belastingregels werden aangepast. Het kapitaal moest daar naartoe stromen waar het de meeste winst kon maken, was de gedachte.

Het onderste uit de kan

Die verregaande liberalisering vond ook in Nederland plaats. Ook hier groeide de financiële sector enorm en gingen banken en andere financiële instellingen zich bezighouden met de (internationale) handel in allerlei financiële producten. Ook op de binnenlandse financiële markt vonden er veranderingen plaats.

Opmerkelijke DSB'ers

Het is voor veel betrokkenen interessant om Scheringa nu voor te stellen als iemand die in zijn eentje de dienst uitmaakte. Maar in werkelijkheid werd hij omgeven door mensen die als medebestuurder van zijn bank, of als commissaris ook verantwoordelijkheid droegen. Het is geen toeval dat we hier een grote hoeveelheid VVD'ers aantreffen. Dat is immers de partij die als geen ander het neoliberale gedachtegoed uitdraagt dat financiële instellingen alle ruimte moeten krijgen. Gerrit Zalm was in 2006 minister van Financiën toen DSB een bankvergunning kreeg en ging na zijn ministerschap bij DSB werken. Eerst als hoofdeconoom, later als financieel directeur en lid van de raad van bestuur. Voormalig VVD-leider Ed Nijpels zat tot voor kort in de raad van commissarissen. Frank de Grave volgde Zalm op in de raad van bestuur en werd na twee maanden vervangen door Robin Linschoten. Linschoten zat voor zijn bestuursfunctie twee jaar in de raad van commissarissen. Dirk Scheringa zelf is voor zover bekend nog steeds lid van het CDA, waarvoor hij van 1976 tot 1979 in de gemeenteraad van Opmeer zat.

De traditionele rol van banken raakte op de achtergrond: het innemen van geld van particulieren en bedrijven 'die het nu even niet nodig hebben', om dat weer uit te lenen aan particulieren of bedrijven 'die er nu even behoefte aan hebben' (tegen een vergoeding). Men ging zich steeds meer richten op ingewikkelde en ondoorzichtige financiële producten.

Zo had Legiolease zijn 'winstverdriëdvubelaar' en Aegon zijn 'sprintplan'. Verblind door de stijgende beurskoersen en aangemoedigd door de fiscale aftrekbaarheid van de rente, traptten honderdduizenden mensen hier in. In 2001 deed 6 procent van de Nederlandse huishoudens mee aan deze gekte. In totaal ging het om 6,5 miljard. De voorloper van de AFM - de STE onder leiding van Arthur Docters van Leeuwen - stond erbij en keek ernaar. De totale schade wordt geschat op 1,3 miljard euro.

Dan waren er de zogenoemde woekerpolissen: beleggingsverzekeringen met zeer hoge verborgen kosten. In totaal zijn er 7 miljoen van dergelijke polissen afgesloten, met een waarde van 50 miljard. Ook hier was de fiscale aftrekbaarheid een belangrijke stimulans. Bijna alle banken en financiële instellingen hadden dergelijke producten. Ook hier loopt de totale schade in de miljarden. En dan hebben we nog de beleggingshypotheek, waarvan de ellende pas

langzaam aan de oppervlakte komt. En dan hebben we het nog niet over de vele heel of half malafide investeringsfondsen als Palm Invest en vele teakhoutfondsen en natuurlijk Icesave. Ook in die gevallen schoot het toezicht tekort of beschikten de toezichthouders niet over mogelijkheden om in te grijpen. Er wordt terecht schande gesproken van de torenhoge provisie (tot 80 procent) die de bank van Scheringa rekende voor zijn koopsompolissen. Maar inmiddels is bekend dat ten minste vijf financiële instellingen in Nederland er dergelijke praktijken op na hielden, of misschien wel houden. Het verschil is dat het hier waarschijnlijk om instellingen gaat waarvan dit soort producten een kleiner deel van de omzet uitmaakt. Dat maakt het risico voor de instellingen minder groot, maar de ellende voor de gedupeerden is er natuurlijk niet minder om.

Scheringa ging ver in zijn praktijken, hij probeerde het onderste uit de kan te halen. Hij was er als nieuwkomer op uit om een plaatsje in de financiële wereld te veroveren. Maar het is de vraag of zijn aanpak werkelijk fundamenteel verschilt van die van vele andere financiële instellingen.

Tekst Willem Bos
Foto Peter Boer

Koos van Zomeren

“Ik voel nu geen rancune meer”

Schrijver Koos van Zomeren is een van de grondleggers van de SP, de partij waarmee hij na enkele jaren brak en waarnaar hij later snoeihard uithaalde. Een pijnlijke periode, die hij vergelijkt met een rouwproces. Inmiddels kijkt hij met humor en nuchterheid terug. “Ik heb bewondering voor de mensen die bleven en er een serieuze politieke beweging van hebben gemaakt.”

“Hé, jou ken ik, jij bent Koos van Zomeren! Ik heb je vorige week op de radio gehoord, heb je een nieuw boek geschreven of zo?” Met die bijdehante opmerking van vrijwilliger Netty Meijer wordt Koos van Zomeren in het Nijmeegse SP-pand verwelkomd bij het vrouwen van de Tribune. Ik heb hem daar uitgenodigd omdat hij inderdaad een nieuw boek heeft geschreven: ‘Die stad, dat jaar’. Een boek over het linkse leven in Nijmegen van 1972, het jaar waarin de SP werd opgericht.

Koos van Zomeren was begin jaren zeventig een prominente SP’er. Hij was mede-oprichter van de partij, maakte in 1974 deel uit van de eerste Nijmeegse SP-gemeenteraadsfractie, was landelijk ‘propagandasecretaris in het Centraal Comité’ (zo heette dat toen echt!) en is hoofdredacteur van de Tribune geweest. Het Tribune vrouwen anno 2009 bezorgt hem dan ook veel herkenning en verbazing. “Eind 1975 heb ik voor het laatste Tribunes gevouwen. Toen moesten ze ook nog echt gevouwen worden”, vertelt Koos terwijl hij geconcentreerd meehelpt postwikkels te vouwen. Hij schrikt wel een beetje van het aantal Tribunes dat de vrijwilligers elke maand verwerken: 2100 voor Nijmegen en omgeving en dan nog eens 600 voor de regio. Zoveel waren het er in zijn tijd nog niet.

Klungelen tijdens het colporteren

Geholpen door een duik in het archief in de kelder van het afdelingspand rakelt hij

de ene na de andere herinnering op. Bijvoorbeeld over de vormgeving van de Tribune destijds: “Oh ja, deze heb ik nog gemaakt. Dit is de uitgave van januari ’73, vanwege de kerstbombardementen in Vietnam hebben we die in december ’72 uitgedeeld met een speciale omslag. Die periode speelt ook een belangrijke rol in mijn boek. En het rekeningnummer dat je hier ziet voor bestellingen van boeken, dat is nog steeds mijn gironummer! Al mijn inkomsten komen daarop binnen, maar bestellingen voor revolutionaire literatuur al lang niet meer. Ach kijk, toen moest je de Tribune nog openklappen bij de verkoop huis-aan-huis. Dat was een idee van Daan Monjé, want dan leek het net een echte krant. Om het blad te kunnen lezen moest je het wel eerst weer dubbelvouwen tot A4-formaat, want eigenlijk was het gewoon een tijdschrift. Zonder nietjes, want anders werkte dit trucje niet. Resultaat was wel dat je altijd stond te klungelen tijdens het colporteren.”

Tijdsbeeld in puzzelvorm

De naam van Daan Monjé, die in 1972 samen met Hans van Hooft sr. en Koos van Zomeren de SP oprichtte, duikt ook tijdens de lunch op: “Ik kan me nog herinneren dat we voor een partijcongres hier in Nijmegen honderden broodjes jonge kaas hebben staan maken. Daan was ervan overtuigd dat mensen die jonge kaas eten geen oude kaas lusten, maar liefhebbers van oude kaas wel jonge kaas. Dus moest en zou iedereen jonge kaas eten, en wij maar smeren.” Het zal dan ook niemand verbazen dat Monjé een

belangrijke rol speelt in Van Zomerens boek. ‘Die stad, dat jaar’ zou oorspronkelijk een roman worden, maar werd uiteindelijk een ‘roman met aantekeningen’. Het onderzoek ter voorbereiding op de roman, waarvoor hij onder andere SP-leden van het eerste uur weer opzocht, bleek zoveel bij hem los te maken dat Van Zomeren het door zijn boek heen gevlochten heeft. Hierdoor is het een intrigerende mengeling van feit en fictie geworden, waarbij Daan Monjé de enige persoon is in het romanverhaal die qua naam en persoonlijkheid zichzelf gebleven is. Het boek bevat de documentatie van gesprekken met mensen uit de begintijd van de SP, dagboek- en krantenfragmenten en de gedachten van Van Zomeren bij die herinneringen. Een deel van die verzamelde feiten komt terug in het romanverhaal, maar wel zo dat de grens tussen feit en fictie vervaagt. Het verhaal is realistisch genoeg om volledig waargebeurd te zijn, maar je weet dat dat niet het geval is. Daardoor ontstaat een realistisch tijdsbeeld van de linkse beweging en de stad Nijmegen in de zeventiger jaren, dat tegelijkertijd een puzzel is. Want welke elementen zijn feit en welke fictie?

“Ik ben er nu een stuk beter aan toe”

Een van de aantekeningen uit het boek gaat over Van Zomerens plotselinge vertrek uit de SP. Tot oktober 1975 behoorde hij tot de partijtopy, en plots was hij compleet van het strijdtoneel vertrokken. Hij stuurde alleen nog een brief aan het Centraal Comité, waarin hij weinig

duidelijkheid gaf over zijn vertrek. Zelf noemt hij de brief nu laf en pathetisch, maar wel doeltreffend. Hij wilde alle banden met de partij verbreken, en met zijn afscheidsbrief bereikte hij precies dat resultaat. In de jaren tachtig liet hij al even plotseling weer van zich horen, met het uiterst kritische boek 'Een jaar in scherven'. Van Zomeren was totaal uitgeput toen hij uit de partij vertrok en geloofde niet meer in de linkse revolutie. Later kwam daar steeds meer wrok bij, en angst dat de SP zou radicaliseren. Inmiddels is het 34 jaar geleden dat hij uit de partij wegging en er is aan beide kanten een hoop veranderd. "Mijn nieuwe boek is vanuit een totaal ander perspectief geschreven dan 'Een jaar in scherven'. Destijds was de SP op sterven na dood. Nu staat de partij heel erg sterk en ik ben er zelf ook een stuk beter aan toe. Ik heb echt bewondering voor de mensen die zijn gebleven en er een serieuze politieke beweging van hebben gemaakt."

"We hebben de samenleving een prachtig cadeau gegeven"

Netty Meijer is een van de leden die begin jaren zeventig bij de partij kwamen en nog altijd actief zijn. Ze vindt het leuk om Van Zomeren weer te zien, maar is ook kritisch over wat hij in het verleden allemaal over de SP heeft gezegd. "Ben je maar vijf jaar lid geweest? En dan toch zo'n grote mond?"

Was je getraumatiseerd of zo?" Van Zomeren antwoordt met een timide ja.

Als ik hem later op de dag onder vier ogen spreek, blijkt Meijer met haar opmerking de vinger op de zere plek gelegd te hebben. "De periode nadat ik uit de partij gestapt was, voelde het als een sterfgeval. De enige van wie ik troost had kunnen krijgen was de SP, maar daar was ik juist mee in conflict. In het begin had ik nog niet eens zoeer inhoudelijke bezwaren tegen de partij, die kwamen pas later. Ik was vooral doodmoe, te moe om mijn bezwaren voor mezelf te formuleren en de strijd binnen de partij aan te gaan. Inmiddels weet ik dat het functioneren binnen de partij het slechtste in me naar boven haalde. Daar kon ik niet goed mee leven. Ik domineerde bijvoorbeeld discussies op basis van handig praten en mijn plek in de hiërarchie. Als schrijver heb ik veel meer mijn bepaalde vrijheid nodig die ik niet binnen de partij kon vinden. Nu voel ik geen rancune meer jegens de partij, en ik voel ook weinig rancune van partijleden jegens mij. Er zijn nog wel mensen die boos op me zijn omdat ik de partij schade berokkend zou hebben. Dat zal dan wel, maar het is nooit mijn bedoeling geweest. Ik had behoefte me te verantwoorden voor de rol die ik gespeeld had. Want uiteindelijk heb ik deze partij wel mede opgericht en daar ben ik hartstikke trots op ook. Ik ben blij lid geweest. Inmiddels ben ik 63. Een leeftijd waarop ik de belangrijke thema's in mijn leven af wil sluiten, nu ik daar geestelijk nog toe in staat ben. Zo ook mijn periode bij de SP. We leefden met grote inzet, het ging ergens over, we zetten ons in voor anderen. Ik heb alleen spijt van de manier waarop ik omging met andere leden. We eisten stalen discipline en waren snoeihard in onze kritiek. Persoonlijk talent kreeg niet de kans om te groeien, doordat we van iedereen dezelfde loodzware combinatie van fabrieksarbeid en partijactiviteiten eisten. Maar uiteindelijk hebben we de maatschappij wel deze prachtige partij cadeau gedaan. Die combinatie van gevoelens zie je ook wel terug in het boek. Het is hilarisch en verdrietig tegelijkertijd."

Tekst Jola van Dijk
Foto's Rob Voss

Waarheen met de NAVO?

Zestig jaar geleden is de NAVO opgericht, voor de verdediging van met name West-Europa tegen de dreiging van het Sovjetblok. De wereld is sindsdien drastisch veranderd. Hoog tijd voor een discussie over de rol van het westerse militaire bondgenootschap nu.

Bij zijn afscheid als secretaris-generaal van de NAVO riep Jaap de Hoop Scheffer op tot een publieke discussie over de toekomst van het bondgenootschap. Aan die oproep is tot nu toe weinig gehoor gegeven, daarom nam de Eerste Kamerfractie van de SP het initiatief voor een symposium over de toekomst van de NAVO. Op 23 oktober zetten experts uit binnen- en buitenland in het gebouw van de Eerste Kamer hun visie uiteen.

Er is alle reden om over de toekomst van de NAVO te spreken, want de afgelopen decennia is de rol van de organisatie aanzienlijk veranderd, zonder dat daar veel publiek debat aan te pas kwam. Binnen de organisatie zelf wordt wel druk gediscussieerd over een nieuw strategisch concept voor het grootste militaire bondgenootschap van de wereld. Daarin zal bepaald moeten worden welke doelen het bondgenootschap zich stelt en op welke manier daar inhoud aan wordt gegeven. In november 2010 moet het nieuwe concept aangenomen worden op een NAVO-top van regeringsleiders en staatshoofden in Lissabon.

Verdedigingsorganisatie of politieagent?

Bij de oprichting van de NAVO bestond de organisatie uit de Verenigde Staten, als leidende kracht, Canada en tien West-Europese landen. In de eerste decennia daarna kwamen Turkije, Griekenland, West-Duitsland en

Spanje erbij. De kern van het NAVO-verdrag is artikel 5: de aangesloten staten beschouwen een aanval op een van hen als een aanval op alle lidstaten. In de praktijk van de Koude Oorlog betekende dat vooral dat de West-Europese landen konden rekenen op de militaire steun van de VS. Opvallend genoeg is artikel 5 maar een keer in werking gesteld: na de aanslagen van 11 september 2001.

Hoewel de NAVO is opgericht als verdedigingsorganisatie, is de organisa-

tie zich steeds meer op gaan stellen als een politieagent op wereldschaal. Die aanpak staat op gespannen voet met het Handvest van de Verenigde Naties. Daarin staat dat afzonderlijke staten af moeten zien van de toepassing van militair geweld en dat het toepassen van militair geweld alleen geoorloofd is na een beslissing van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. De VN beschikt zelf niet over een militair apparaat en de verhouding tussen de VN en de NAVO (en NAVO-leden) leidt regelmatig tot vreemde

SP-senator Arjan Vliegenthart

situaties. Zo keurde de VN het besluit van de VS en haar bondgenoten in de *Coalition of the willing* om in 2003 Irak binnen te vallen af, om later wel in te stemmen met het sturen van militairen uit verschillende NAVO landen om 'de rust te herstellen'.

In de Kosovo-oorlog voerde de NAVO gedurende drie maanden zware bombardementen uit op Servische troepen in Kosovo en op Servische steden, zonder mandaat van de VN. Nadat Servië gedwongen was haar troepen terug te trekken werd het gebied feitelijk bezet door NAVO-troepen. In tegenstelling tot de luchtoorlog was die bezetting wel gebaseerd op een mandaat van de VN. Overigens is ook het geven van een mandaat door de VN een problematisch gegeven, omdat daarbij niet de Algemene Vergadering van de VN de doorslag geeft (waarin alle lidstaten zijn verenigd), maar de Veiligheidsraad. Daarin hebben de vijf permanente leden (VS, Rusland, Frankrijk, Groot-Brittannië en China) een bepalende stem.

Brandende kwesties

De afgelopen jaren is de NAVO met een aantal nieuwe problemen geconfronteerd. Tijdens de Koude Oorlog draaide het vooral om de dreiging van staten (en groepen staten) ten opzichte van elkaar. De afgelopen tijd zijn andere actoren, zoals terroristische organisaties een veel belangrijkere rol gaan spelen.

Daarnaast is er een neiging om het begrip veiligheid veel breder op te vatten dan alleen de verdediging van het eigen grondgebied. Ook de zekerheid van toevoer van olie, gas of water of andere strategische producten wordt vaak als een veiligheidsprobleem gezien. Bovendien heeft het begrip humanitaire interventies zijn intrede gedaan: militair ingrijpen ten behoeve van de mensenrechten in het betreffende gebied. Het zal duidelijk zijn dat die verschillende motieven niet altijd even eenduidig zijn. Wat door de een als een humanitaire missie wordt gezien, kan door een ander heel goed opgevat worden als het veiligstellen van bijvoorbeeld de aanvoer van olie en gas.

De relatie met Rusland, de historische tegenpool van de NAVO, is de afgelopen jaren niet verbeterd. Er bestaat een samenwerkingsprogramma van de NAVO met Rusland, maar de uitbreiding van de NAVO naar het Oosten, de Kosovo-oorlog en recentelijk de oorlog tussen Rusland en Georgië in Zuid-Ossetië hebben de relatie verslechterd.

Al die elementen dienen meegenomen te worden in een discussie over de toekomst van het bondgenootschap. Op het symposium gingen verschillende sprekers daarop in. Konstantin Kosachev, voorzitter van de commissie voor Buitenlandse Zaken van het Russische parlement, wees erop dat de Russische bevolking de NAVO-landen vaak eerder als vijand dan als partner ziet. "Naar het Russische publiek toe kan ik helaas weinig pro-NAVO argumenten noemen", stelde hij. "Maar het is nu tijd om positieve stappen te zetten." Hij riep de NAVO-landen op om het voorstel van de Russische president Medvedev voor nieuwe Europese veiligheidsafspraken serieus te nemen. Volgens hem moet de NAVO samen met Rusland werk maken van vrede en veiligheid in Europa.

Prof. Julian Lindley-French, docent aan de Koninklijke Militaire Academie in Breda, is als adviseur betrokken bij het formuleren van een gemeenschappelijk standpunt van de Amerikaanse, Britse en Franse regering over de nieuwe NAVO-strategie. Hij legde sterk de nadruk op het belang van de band met de VS en stelde dat ook wij in Europa bereid moeten zijn voor onze veiligheid te betalen, we kunnen dat niet altijd aan de Amerikanen over laten.

Afghanistan als testcase

De oorlog in Afghanistan is de belangrijkste testcase voor de NAVO, daar waren deze sprekers het over eens. Lindley-French ging zelfs zo ver om te stellen dat de komende achttien maanden in Afghanistan beslissend zullen zijn, ook voor de toekomst van de NAVO.

SP-senator Arjan Vliegthart benadrukte echter dat het nieuwe strategische concept niet alleen op Afghani-

SP-fractievoorzitter Tiny Kox

stan moet zijn toegesneden. "Het is minstens zo belangrijk dat het nieuwe strategische concept ook de relatie met internationale organisaties als de Verenigde Naties en andere grootmachten zoals Rusland, China en India definieert. Het gaat erom onze belangen zorgvuldig af te wegen tegen die van andere landen en te proberen gemeenschappelijke belangen te ontdekken. Veiligheid is een ondeelbaar begrip en we mogen onze ogen daarom niet sluiten voor landen die niet tot de NAVO horen."

SP-fractievoorzitter Tiny Kox wees er als laatste spreker nadrukkelijk op dat er zich nu met de opstelling van Medvedev, maar ook door de opstelling van de Amerikaans president Obama mogelijkheden voordoen die niet eeuwig zullen duren. Er moeten dus nu stappen gezet worden," zo stelde hij. Het valt daarom te hopen dat ook in bredere kring een discussie over de toekomst van de NAVO op gang komt. Vliegthart is het met hem eens: "Anders dreigt het gevaar dat er straks een nieuw concept ligt waarover de Nederlandse politiek én bevolking zich niet hebben kunnen uitspreken."

Tekst Willem Bos

Foto Suzanne van de Kerk

Het kind en de rekening

Precies twintig jaar na de val van de Muur beschrijft de film 'Jenseits der Mauer' een bijzondere Duitse hereniging. Het is het verhaal van een kind dat niet zichzelf kan zijn, in een samenleving met hetzelfde probleem.

Is Miriam het kind van de rekening of symboliseert ze de rekening van een kind? In de aangrijpende speelfilm 'Jenseits der Mauer' is ze het allebei: Miriam is slachtoffer van het systeem, maar tegelijkertijd symboliseert ze de bittere prijs voor het streven naar vrijheid.

Met Jenseits der Mauer brengt regisseur Friedemann Fromm een tot nu toe onderbelicht aspect uit de DDR-tijd onder de aandacht. Niet zelden werden er namelijk kinderen ter adoptie aangeboden om hun ouders een politiek-maatschappelijk lesje te leren. Zo ook in deze film, waarin een gezin na een mislukte vluchtpoging naar het westen door de autoriteiten voor een duivels dilemma wordt gesteld: óf jarenlang de gevangenis in, óf vrije doorgang naar het Westen en een van de twee kinderen afgeven ter adoptie. Het wordt dat laatste; de tweejarige Miriam blijft achter in de DDR en groeit op als Rebecca bij haar adoptieouders, zonder haar werkelijke afkomst te kennen.

De jeugd van Miriam/Rebecca verloopt ogenschijnlijk probleemloos, maar de grote mensen om haar heen voeren van alles in hun schild. Iedereen is bang voor iedereen, iedereen weet iets 'verdachts' over de ander, ieders gedrag wordt beïnvloed door het vermoeden dat de ander zijn of haar leven kan verwoesten door te klikken bij de autoriteiten. Zo wordt Rebecca's vader door de Stasi onder druk gezet om als

informant te werken. Doet hij dit niet, 'dan vertellen we Rebecca de waarheid'. Haar biologische ouders in het westen denken ondertussen al die tijd dat ze per brief contact hebben met hun dochter, maar ze weten niet dat hun brieven met zakgeld worden onderschept en fictief beantwoord door de directrice van het tehuis waar de kleine Rebecca als peuter kort verbleef voordat ze bij haar adoptieouders terecht kwam. En al die tijd weet Rebecca van niets. Zonder het te weten is ze het middelpunt van knagende angst aan de ene kant, en ondraaglijk verdriet aan de andere kant van de Muur.

Maar op een gegeven moment begint Rebecca iets te vermoeden. Ze krijgt 'flashbacks' van vreemde momenten die ze niet kan thuisbrengen, er

bekruipt haar een gevoel dat er iets niet klopt. Het is inmiddels 1989 en Rebecca is 17 jaar. Ook in de samenleving rijst het gevoel dat er 'iets niet klopt'. De roep om vrijheid wordt steeds luider, de protesten tegen het regime sterker. Tot er geen houden meer aan is. De Muur valt. Ook voor Rebecca/Miriam en haar vier ouders komt het tot een happy end: een bijzondere hereniging.

Jenseits der Mauer gaat over het menselijk geweten onder druk van een meedogenloos systeem, over gek worden van verdriet, ziek worden van je eigen leugens, machteloosheid, twijfel over gemaakte keuzes. Door de complete onschuld (Rebecca/Miriam) te koppelen aan de ingewikkelde keuzes waarvoor mensen kunnen komen te staan, maakt Jenseits der Mauer de kijker nieuwsgierig: wat zou jij gedaan hebben in zo'n situatie? Die nieuwsgierigheid is nog steeds van wezenlijk belang om respect en wederzijdse belangstelling op te wekken tussen Oost en West, zoals Bondsdaglid Wolfgang Gehrcke in Spanning betoogt: "Daarbij is de vraag 'Hoe leefden de mensen in Oost-Duitsland?' even belangrijk als 'Hoe ziet de geschiedenis van het westen eruit?'" Het is die nieuwsgierigheid die we terugzien bij Rebecca, als ze begint te vermoeden dat er iets niet klopt, dat er iets van haarzelf is kwijtgeraakt. Dat 'iets' is Miriam. Uiteindelijk begrijpen ze het in de film allemaal: iedereen wil Rebecca én Miriam. Samen.

Tekst Rob Janssen

Spanning: Die Wende

De nieuwste uitgave van Spanning staat geheel in het teken van de val van de Muur. Spanning is een maandelijks verschijnende uitgave van het Wetenschappelijk Bureau van de SP. Een jaarabonnement op Spanning abonneren kost 12 euro voor leden, 25 voor andere belangstellenden.

Bel voor een abonnement: (010) 243 55 40. Spanning is ook (gratis) digitaal te lezen, op www.sp.nl/nieuws/spanning.

Tekst Rob Janssen
Foto Karen Veldkamp

“Samen een mooi resultaat neerzetten bij Zevenheuvelenloop”

Eefje Peters (29) uit Nijmegen heeft een goede conditie. Ze is volop bezig met de voorbereidingen voor de Zevenheuvelenloop. Dit jaar doet daar voor het eerst een SP-team aan mee: vijftien kilometer hardlopen in het glooiende gebied ten zuidoosten van de Waalstad, op 15 november.

Hoe lang ben je al SP-lid?

“Oh, ik denk al een jaar of tien. Vroeger woonde ik in Oss en ik kende de partij goed. Toen ik in Nijmegen ging studeren kwam ik toevallig naast het toenmalige SP-pand aan de Dominicanenstraat te wonen. Toen ben ik lid geworden en werd ik actief in de afdeling.”

Heb je hobby's?

“Al sinds groep 8 doe ik aan hardlopen. Mijn andere liefhebberij is taekwondo.”

Hopelijk schoppen ze je niet bont en blauw voor die 15e november.

“Nou nee: bij taekwondo draag je de nodige bescherming op je lichaam, inclusief helm. Maar goed ook, want ik wil een goede tijd gaan neerzetten tijdens de Zevenheuvelenloop.”

En wat is goed?

“Ik wil het parcours in 1 uur en tien minuten afleggen. Het lijkt me leuk als we als SP-team samen een mooi resultaat neerzetten.”

Wat brengt de kapitalist in je naar boven?

“Bij de Action kun je heel goedkoop inkopen doen. Van alles: kleding, wasmiddelen, koekjes, zeep, noem maar op. Soms wel even schrikken, als ik uiteindelijk dan toch weer een hoop geld heb uitgegeven.”

Heb je nog politieke ambities?

“Niet echt. Ik heb het erg druk met mijn baan als jongerenwerker. Maar een handje helpen in de afdeling, zoals folderen, daar maak ik altijd wel tijd voor vrij.”

HOREN

De Staat

Er is al heel wat gezegd en geschreven over deze Nijmeegse band, waar iedereen mee weg schijnt te lopen. Torre Florim, voorman van De Staat, heeft bijna tien jaar aan dit album gesleuteld, en ook dat maakt nieuwsgierig. Waiting for Evolution beluisterd hebbend, kan gesteld worden dat De Staat prima strakke, rauwe rock maakt die absoluut de moeite waard is. Om kort te gaan: het album is gewoon goed. Kijken we echter naar vijftig jaar pophistorie, dan moet iedere luisteraar voor zichzelf maar uitmaken of het allemaal zo revolutionair en vernieuwend is als de hype ons wil doen geloven. (RJ)

De Staat - Waiting for Evolution
Excelsior

LEZEN

Nederlandse drugshandel in oorlogstijd

Dat soldaten in de Eerste Wereldoorlog cocaïne kregen toegediend omdat ze daar dapper en onvermoeibaar van werden, was al langer bekend. Dat velen daardoor na de oorlog kampten met verslavingsproblematiek ook. Maar dat Nederland de spil in die handel was en er via de Nederlandsche Cocaïne Fabriek goed aan verdiende, is nieuws. Officieel werd de cocaïne alleen voor medische doeleinden verhandeld, maar Conny Braam ontdekte dat er wel een erg hoge omzet gedraaid werd. Na twee jaar intensief spoorwerk wist ze de bewijzen te achterhalen. Ze reconstrueerde de historische feiten en verwerkte die in een historische roman. Een echte Braam: vlot geschreven en spannend. (DdJ)

De handelsreiziger van de
Nederlandsche Cocaïne Fabriek
Conny Braam
Uitg. Nieuw Amsterdam

BELEVEN

Foto Dirk Schuster

100

Als je al 45 jaar op de planken staat en duizenden liedjes op je repertoire hebt staan, dan is het vast niet gemakkelijk om een beperkte selectie te maken voor een verzamel-album. Herman van Veen moet dat ook gedacht hebben, want de box '100' bestaat uit maar liefst vijf cd's. Honderd mooie liedjes, soms ingetogen en ontroerend, dan weer uitbundig, grappig of feestelijk. 'Opzij', 'Hilversum 3', 'Anne', 'Zo vrolijk'; ze staan er allemaal op, soms in interessante nieuwe uitvoeringen. Wat een muzikale rijkdom, wat een tijdloze teksten! '100' is een waardevol document voor de liefhebber van de lichte Nederlandse muziek. (RJ)

Herman van Veen - '100'
Universal Music

LEZEN

Harde werkers & Daar komen de Polen

Door Daniël de Jongh

Veertig jaar geleden sloot Nederland een overeenkomst met Marokko over de werving van Marokkaanse gastarbeiders. Daarmee werd tegemoetgekomen aan een wens van het Nederlandse bedrijfsleven,

dat al langer buitenlandse arbeiders aantrok. Vooral uit landen rond de Middellandse Zee, maar ook uit Hongarije en voormalige koloniën. Steeds weer rees van beide kanten de vraag: hoe zijn deze mensen? Ineke van der Valk onderzocht in de regio Rijn & Lek hoe die vraag tussen 1945 en 1985 werd beantwoord. Ze dook in de archieven en nam interviews af met werkgevers en gastarbeiders van het eerste uur. Fragmenten daarvan verwerkte ze in haar boek, dat verder in kaart brengt hoe gastarbeiders werden geworven en hoe hun leven hier eruit zag. Zulke citaten ontbreken in het boek van Pierre Saraber. Zijn boek over Poolse arbeiders in Nederland maakt een opmerkelijk omvattende indruk, maar er wordt geen enkele Pool aan het woord gelaten. Dat roept vragen op: waarom en

voor wie is dit boek geschreven? Dat neemt niet weg dat er treffende overeenkomsten zijn tussen de situatie van buitenlandse arbeiders toen en nu. Het wonen in barakken en sloopwoningen waar Nederlanders zelf nog niet dood in gevonden willen worden. De clichés. Het vaak zo invoelbare wederzijdse onbegrip, zoals wanneer paddenstoelen wordt beboet. En natuurlijk de zoektocht naar een betere toekomst.

Harde werkers: migranten van het eerste uur langs Rijn en Lek
Ineke van der Valk / Stichting Meander
Uitg. Walburg Pers

Daar zijn de Polen!
Pierre Saraber
Uitg. Aspect

Woningbouwcorporaties

Vele hardwerkende mensen raken hun baan kwijt, lonen en pensioenen worden bevroren of stijgen minimaal. Bedrijven zien hun omzetten en winsten halveren of erger. De woningbouwcorporaties die zo graag gewone bedrijven willen zijn, zullen dus ook wel flink moeten inleveren? Niets is minder waar. Dit jaar vroegen zij een huurverhoging van gemiddeld 2,5 procent, gelijk aan het inflatiepercentage van 2008, het jaar waarin het elf maanden nog goed ging met de economie. Momenteel is de inflatie in de eurozone nul procent. De corporaties hebben natuurlijk ook wel hoge kosten: honderden miljoenen gaan naar prestigeprojecten en zelfverrijking. Opgebracht door het minst vermogende deel van de bevolking. De minister van Wonen zegt dat hij er niets aan kan doen; terwijl de overheid door middel van de individuele huurtoeslag toch ook nog eens miljoenen naar de corporaties sluist.

P. Swinkels, Bladel

Verkeersshuffers

Dat veel verkeersdeelnemers het niet zo nauw nemen met de verkeersregels, weten we allemaal. In het verleden heb ik (als visueel gehandicapte –red.) al menig confrontatie gehad met 'minder attente weggebruikers'. Vandaag weer: ik steek over op een plek waar visuele drempels liggen. De hele straat is 30-kilometerzone, dus heb ik voorrang. Meestal gaat dat goed, maar nu even niet. Het is een bekend patroon: ik ga op de stoep staan, plaats mijn stok met de punt op de weg, ten teken dat ik WIL oversteken. Vervolgens steek ik de stok vooruit ten teken dat ik GA oversteken. Rustig en beheerst, zodat iedere weggebruiker het kan waarnemen EN erop kan reageren. Maar vandaag toch weer een automobilist die per se voor mij langs wilde (je zult maar 5 seconden later op je bestemming aan komen). Gevolg: de punt van mijn stok kwam op zijn raam terecht (dat hoor je aan het geluid). Maar stoppen... Dergelijk verkeersshuffersgedrag maakt me vooral RAZEND. Schrikken, dat doen we al lang niet meer.

B.W. van Wierst, Roden

Moeder des vaderlands

Nou, nu heb ik het met Balkenende toch echt gehad. Hij blijft vierkant achter een moeder des vaderlands staan die bulkt van de poen en het vertikt te matigen, terwijl Poolse gastarbeiders hier in regen en kou vuil en zwaar werk moeten verrichten en dan nog financieel worden uitgebuit ook. En bij de commotie rond het Koninklijk Huis miste ik de willekeur rond de ruimingen tijdens de MKZ-crisis in 2003. Een Veluwe boekhouder, voorheen zeer koningsgezind, vertelde ons: "Het rücksichtsloze ruimingsbeleid onder toenmalig landbouwminister Brinkhorst, schoonvader van prins Constantijn, dreef veel van mijn cliënten tot een faillissement. Maar het vee binnen de Kroondomeinen werd gespaard: de cirkel rond het te ruimen gebied op de Veluwe maakte een knik, waarmee de Kroondomeinen er net buiten vielen."

Truus Jonker, Nijkerk

AOW-pot kan voller

In 2006 bleek uit onderzoek van de voorzitter van de dorpsraad Baexem, dr. ir. Herman van Mal, dat de bijdrage van de hogere inkomens voor de volksverzekeringen niet overeenkomt met hun verantwoordelijkheid voor de samenleving. Het premie-inkomen voor de volksverzekering is gemaximaliseerd op 30.631 euro en van al het inkomen boven dat bedrag hoeft geen premie AOW (17,9 procent), Anw (1,25 procent) en AWBZ (13,4 procent) betaald te worden. Ergo, de grote inkomens dragen nauwelijks bij aan de pot waaruit de AOW moet worden betaald.

Sikke van der Veer, Baexem

Onkoninklijk? Ontkoningen!

Ronald van Raak heeft een voorstel gedaan om 'on-koninklijke' trucs te verbieden (Tribune oktober 2009). Ik stel voor Nederland te 'ont-koningen'. Wij moeten streven naar een republikeinse staats- of regeringsvorm. Het staatshoofd zou dan rechtstreeks gekozen kunnen worden door het volk of door leden van de Staten-Generaal. Dit zal ten goede komen aan de democratie in ons land. Ook zullen wij dan geen last meer hebben van dit soort trucs.

J.W. van Leenhoff, Leiden

Buitenlandse werknemers

Minister van der Laan vindt het prima als buitenlandse arbeiders in tenten gaan wonen. In mijn woonplaats vindt de gemeente het best dat deze mensen het hele jaar door bij een boer op het erf wonen. Deze beide dingen vinden we voor Polen, Roemenen en Bulgaren wel, maar voor Nederlandse werknemers niet acceptabel. Zou een bedrijf op een industrieterrein toestemming krijgen om een tentenkamp voor zijn werknemers op te richten? Of mag een Nederlands gezin dat geen woning kan vinden op een camping wonen? Nee, de overheid zegt de mensen en hun omgeving te willen beschermen tegen ongewenste toestanden. Maar ook buitenlandse werknemers hebben recht op een gelijkwaardige, menswaardige behandeling. Daar hoort fatsoenlijke huisvesting naar Nederlandse normen gewoon bij. Als Nederland hen dat niet kan bieden, dan moet ze die mensen hier niet naartoe halen!

Anita Oerlemans, Veghel

De oplettende lezer

In de Tribune van oktober staat op pagina 8 dat wat Prinses Christina deed belastingontduiking is. Dit is echter incorrect, het is een belastingconstructie voor belastingontwijking. belastingontwijking is wel legaal, belastingontduiking is illegaal. Neemt niet weg dat belastingontwijking naar mijn mening uitermate afkeurenswaardig is. Dit brengt mij trouwens op een tweede punt: in diezelfde Tribune wordt door mevrouw Gerkens gesproken over het aanpakken van witteboordencriminaliteit, waar belastingconstructies ook één van de uitwassen van is. Om dit aan te pakken is interdisciplinaire kennis nodig op de gebieden recht, fiscaliteit en economie. Dan past het de SP mijn inziens ook om sterker te ageren tegen niet alleen de verlaging van de studiefinanciering maar ook het onbetaalbaar maken van een tweede master!

Anneke Haasnoot, Utrecht

Prik mee:
PRIKBORD@SP.NL

Zonnewagen

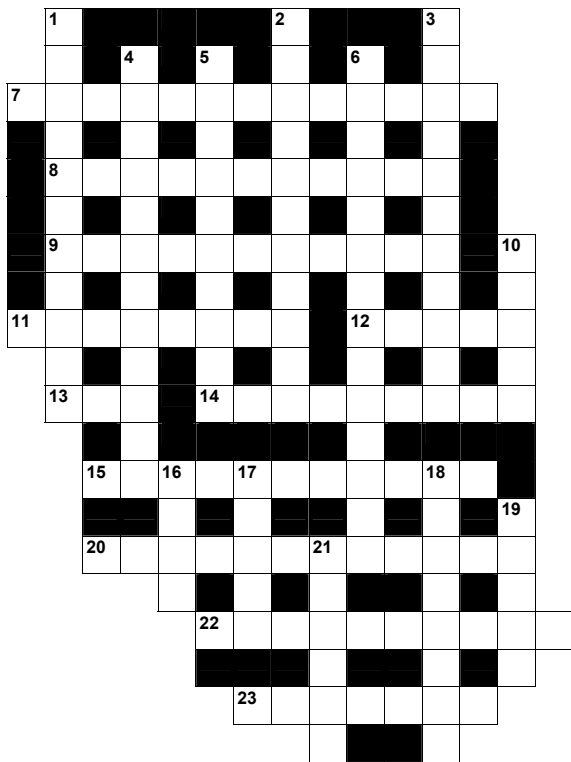
Om het onderzoek naar auto's op zonne-energie onder de aandacht te brengen en te bevorderen, vindt elke twee jaar de World Solar Challenge plaats. De race van ruim 3000 kilometer voert dwars door Australië van Darwin naar Adelaide. Dit keer werd de race gewonnen door het team van de Japanse Tokai Universiteit; het Nederlandse Nuon Solar Team van de TU Delft, dat de vier eerdere edities van de World Solar Challenge won, eindigde met Nuna 5 (foto) als tweede. Namens Nederland deden dit jaar ook teams mee van de Universiteit Twente/Saxion Hogeschool. Ondanks een fikse crash wisten zij de achtste plaats te bereiken. Hans Thostrup, een Deense motorsportfanaat, is de grondlegger van de wedstrijd. Reeds in de jaren zeventig voorzag hij dat het wereld-energieprobleem in de toekomst ernstige vormen zou kunnen gaan aannemen. Thostrup bouwde in 1982 een van de eerste auto's op zonne-energie.

Foto Hans-Peter van Velthoven
Hollandse Hoogte

THEO DE BUURTCONGIERGE

CRYPTOGRAM november 2009

Horizontaal: 7 Bijlet om samen te treinreizen is niet geldig voor vrouwen. (13) - 8 Hallucinerend sculptuur. (11) - 9 Ontaarding van je tijdgenoten. (11, en 2,9) - 11 Snelle buitenlandse hap. (8, en 4,4) - 12 Twee meisjes, verslingerd aan tropische plant (en aan elkaar) (5, en 3,2) - 13 Steengoed (de beste). (3) - 14 Zandgebakje met spijs; oerplant: we gaan peddelen. (9 en 4, 5) - 15 Dat is een hoop kwarts. (11 en 4,7) - 20 Zitplaats bij Feyenoord. (12) - 22 Hangop? (10) - 23 Werk(omgeving) van een professionele hardloper. (7)

Verticaal: 1 Da's een gespierde borrel. (6,5) - 2 Er is waarschijnlijk resoluut overlegd. (11 en 4,7) - 3 De pauselijke club heeft een butler? (11) - 4 Ons staatshoofd als spil in rechtszaak. (12) - 5 Hotelbezoekers krijgen direct lectuur voorgeschoteld. (10 en 6, 4) - 6 TROS. (14) - 10 Om stevig mee voort te stappen. (5) - 16 Zuiver man. (4) - 17 Consumentenprogramma brengt geld in het laatje. (5) - 18 Vierwieler als vriend. (8) - 19 Dát type auto komt uit die Franse stad. (5) - 21 Verkering hebben in een zuilengalerij. (6)

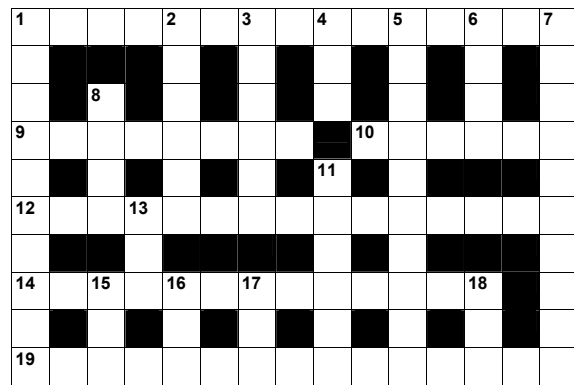
Stuur uw oplossing, uitsluitend per brief(kaart), vóór 29 september naar de Puzzelredactie van de Tribune, Vijverhofstraat 65, 3032 SC Rotterdam. Onder de inzenders van een goede oplossing wordt een gesigneerd boek verloot uit de SP-boekenstal.

OPLOSSING CRYPTOGRAM oktober 2009

Horizontaal: 1) Bal 6) Blauwe bonen 10) Slagenwisseling
14) Een onbeschreven blad 17) Verplaatsen 18) Katjes
19) De Standaard 21) Bui.

Verticaal: 1) Balkon 2) Lauw 3) Gereserveerd 4) Boa
5) Een 7) Tegenspoed 8) Slinger 9) Videokaart 11) Was
12) Gebeten 13) Dame 15) Evakostuum 16) Catscan 20) AL.

Winnaar puzzle oktober: Ad Doeleman uit Zierikzee

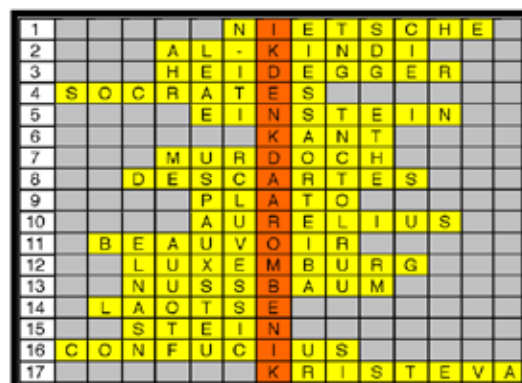

HISTORISCHE KRUISWOORDTEST november 2009

Horizontaal: 1 Virusziekte onder evenhoevigen, ook wel tongblaar genoemd, stak al in 1911 de kop op. (4,2,9) - 9 Levenswatertje. Aquavit en Whiskey stammen er (taalkundig) van af. (3,2,3) - 10 De plaats waar een processie stilhoudt is ook een parochie. (6) - 12 ... Erectus. Rechtopstaande aapmens ontdekt door Eugène Dubois. (15) - 14 Journalist, romancier en toneelschrijver uit de Belle Epoque (1848 – 1917). Schrijver van o.a. 'De tuin der folteringen.' (6,7) - 19 Pseudoniem van Christian Köpper (1883 – 1931), Nederlands schilder en schrijver die samen met o.a. Mondriaan initiator was van De Stijl. (4,3,8)

Verticaal: 1 Plek in Ieper waar op 31 oktober 2001 voor de 25000e keer de Last Post werd geblazen. (10) - 2 Deze dochter van Zeus en Themis wordt in Romeinse mythologie Pax genoemd. (6) - 3 Laurent-Désiré ..., president van de Democratische Republiek Congo tot zijn moord in januari 2001. Opgevolgd door zijn zoon Joseph. (6) - 4 Oude vochtmaat, gelijk aan 4 ankers. (3) - 5 Zwitsers fysioloog (1881 – 1973), ontving in 1949 nobelprijs voor geneeskunde (voor onderzoek naar functies van de middenhersenen). (6,4) - 6 Verwarmde droogvloer voor mout, graan en andere stoffen. (4) - 7 Stad in Duitsland is oud-Romeinse nederzetting uit het jaar 79 n.C. Marcus Aurelius bouwde er Castra Regina. (10) - 8 Middeleeuws muziekinstrument. De naam is afgeleid van het Arabische Al Ud (het stokje). (4) - 11 Naam van twee door NASA gelanceerde satellieten (A en B); ze bestuderen samen de zon. (6) - 13 Eenheid voor luchtdruk, oorspronkelijk vernoemd naar een Frans wis- en natuurkundige. (3, afk.) - 15 Lao ... (6e eeuw v.Chr.), tijdgenoot van Confucius. Het 'Boek van Weg en Deugd' wordt aan hem toegeschreven. (3) - 16 Partijcombinatie bij de Surinaamse verkiezingen van 2005 werd geleid door Jules Wijdenbosch. (3, afk.) - 17 Stilster. Gaf, tegen vergoeding, borstvoeding aan kind van een ander. (3) - 18 Percussie-instrument in de vorm van een kruik. Oorspronkelijk bespeeld door de vrouwen van de Ibo-stam in Nigeria. (3)

OPLOSSING CITATENRAADSEL oktober 2009

SP

www.sp.nl

65 BLIJFT 65!

**KOM NAAR DE
VAKBONDSMANIFESTATIE OP
ZATERDAG 21 NOVEMBER 2009
VAN 11.00 - 13.00 UUR**

**ASSEN: TT-HAL, DE HAAR 11
DEVENTER: PLEIN GROTE KERKHOF
EINDHOVEN: HET KLOKGEBOUW 141
ROTTERDAM: COOLSINGEL**

WWW.65BLIJFT65.NL